INCVNABVLA
Qu 2949
kat.komp

Oprawiona w r. 1935 (przedtem bez oprawy)

G. 552
Kocowski: Studia inkunab.
" Materiały do hist. ink. 1249-1250
Dziatzko - Ztf f. Gesch. Schles. 19, 393

Ed. 2 zob. M. Burbianka: Badania nad warsztatem K. Elyana. Rocz-ki bibl. XVI, 1972

Inc. Qu. 2949 PBY 69
Bibl. Jag.

V B J C

Inc. 2949

Biblioteka Jagiellońska
stdr0012554

a festo pasce usque ad penthecosten ad sextam reficiant fratres et ad
servicium tenentur, a pentecoste autem per estatem si labores agrorum non
habuerint, meridie autem nimietas estatis non perturbat. Et a
sexta hora ieiunent usque ad nonam. Aliquis vero [illegible]
ad [illegible] prandeant. Post prandium sexta si opera in agris habuerint
[illegible] autem estatis fervor immensus fuerit continuanda erit, et
in abbatis sit providentia. Infra ab idibus autem septembris
usque ad caput quadragesime ad nonam se reficiant.
In quadragesima vero usque ad pascha ad vesperam reficiant.
Ipsa tamen vespera sic agatur ut lumine lucerne non indigeant
reficientes, sed luce adhuc diei omnia consumentur, sed et omni tempore
sive cene sive refectionis hora sic temperetur ut in luce fiant.

Hec verba dicenda sunt semper penitenti post
absolutionem quia sunt magne utilitatis ut [illegible]
omnia [illegible] post ea [illegible] satisfa-
ctionis ex [illegible] Thomas de [illegible]
in quolibet iij. arti. xxviij

Passio domini nostri Jesu Christi, et merita beate
Marie virginis, et omnium sanctorum et sanctarum
dei, et quicquid boni feceris, vel boni
nis feceris, et mala que sustinuisti
vel sustinebis sint tibi in remissionem
omnium peccatorum tuorum.

Forma remittendi penitentes ad superiorem
Lator [illegible] presentium pro
[illegible] in tali grad[u]
[illegible] commisso absolvendum [illegible]
paternitati transmitto, vel absolutionis
beneficium impendendo, et ei salutarem
penitentiam iniungendo. [illegible]
[illegible]

Ante dominum speravi
Benedictus

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS
2945
[Wrocław, C. Elyan]
1
Bibl. Jag.

Confeſſio debꝫ eē pura ⁊ nō ſupflua .c.i.
Cōfeſſio dꝫ eē vera ⁊ nō ꝯditionata.c.ij
Cōfeſ.dꝫ eē integra ⁊ nō ſimulata .c.iij.
Cōfe.dꝫ eē plena lociqꝫ dr̃a det̃miāta.iiii
Cōfeſ.dꝫ eē tpis peccati explicatiua .c.v.
Cōfeſ.dꝫ eē mōi peccādi narratiua .c.vi.
Cōfeſ.dꝫ eē more in pc̄tō examiātiua.c.vii
Qualit̃ pc̄toꝝ vices dēant ſpecificari.viij
Qualit̃ vana gl'a debeat diſtingui .c.ix.
Qualit̃ intēcio in pc̄tō hita dēat idicari.x
Qualit̃ cauſa peccati ꝑpꝑ dēat referri .xi.
Quali.occaſio aliēi peccati dēat ꝓferri.xij
Qualit̃ pollucio debeat oſtendi. .c.xiij.
Qualit̃ cauſa pollucīōis dēat narrari.xiiij
Qūo pollutus a ꝯūione dēat ceſſare .xv.
Q.nō oīs hūoꝝ flux⁹ pollucō dicat̃.xvi.
Qūo mot⁹ mētis aut carnis ſit pc̄tm̄.xvii.
Q.cogitatōēs inhoneſte ſint dicēde.xviij
Q.mot⁹ viſus natural' efficiat̃ vicōſ⁹.xix
Q.affectiōes vicioſe ſint agnoſcende.xx.
Qūo verba vicioſa ſint confitenda.c.xxi.
Qualit̃ hō i ꝑdictis ſe habere debeat.xxij
Qūo homo ſeipm̄ ꝯgnoſcere debeat.xxiij.
Qualit̃ oīm vicioꝝ vnū eſt inicium.xxiiij.
Quot ſint dr̃e peccati in ſpm̄ſanctum.xxv.
Qūo peccatum debeat deſcribi .c.xxvi.
Qualis ſit libri concluſio .C.vltimum.

Incipit Libellus mgrī. Tho. de aquino de mō ↄfitendi ⁊ de puritate ↄſciencie.

Quoniā fundamentū ⁊ Janua virtu
tū omniſq̄ grē ac ſpūalis ↄſolationis
principiū: eſt ↄſciēcie puritas ac cor
dis mundicia: ad quaꝫ principaliter ⁊ pre
cipue ꝑ purā ⁊ veram ac integraꝫ ⁊ ꝑfectaꝫ
ↄfeſſionē peccatoꝝ accedit. Nobis qui vo
cati ſumus ad ſtatū grē ⁊ ad acquirendas
v̄tutes ac vitanda vicia de ſufficienti ↄfeſſi
one ac mō ↄfitendi vt decet viros ad ſtatū
ꝑfectionis electos. cū ſumma diligēcia ⁊ ſo
licitudine ↄtinua ꝓ ceteris mortalibus prin
cipaliter eſt videndum.

Penitencia pura debet eſſe.

Eſt igit̄ primo videndū ꝙ cōfeſſio de
bet eē pura. qꝛ peccata debēt ſimplici
ter dici abſq̄ duplicitate ⁊ excuſatōe. ſicut
homo credit ea manifeſta eē corā deo. nec
debent verba dici palleancia. aut coopiēcia
vel minuēcia pctīn. ſicut faciunt multi mag
nas philaterias ⁊ hyſtorias lōgas dicētes
anteq̄ peccatū explicent. vt ſic ꝑ illas oſtē
dant ſe minus culpabiles de peccato. qđ qui

dem pctm̄ in fine illoꝝ vborū ſupfluorum
excludunt. Uitanda ſt igit ſupflua ꝛ excu
ſatoria vba ſed pure dic peccata tua et ſim
pliciter te accuſa: ſimiliter nō debet dici ꝙ
cadat in infamiam alicuiꝰ aut ꝙ poſſit pre
bere ꝯfeſſori occaſionē turbationis cōtra
aliquē aut materiā ꝯtempnēdi. vnde ſi expe
diret nominare peccata alterius cōfitendo
ꝓpia tūc taliter explicēt ꝙ ꝯfeſſor nullomō
poſſit intelligere pſonā cū qua peccaſti nec
poſſit venire in noticiā cōplicis in peccato
ſicut ſi dediſti Petro occaſionē peccādi cū
peccauit nō debes nōiare ſed ſufficit tibi di
cere fui cauſa committendi tale peccatum
cuidam perſone. ¶ vera. c. ij.

Confeſſio debet eē vera ita ꝙ nulla fal
ſitas dicat ſcienter: nec aliqd dubium
affirmetur. Sed certa vt certa ꝛ dubia vt
dubia ſunt dicenda. Et ideo qñ ꝯfiteris nō
dicas. dico culpaz meā ſi feci tale quid aut
ſi dedi materiā turbationis tali aut feciſſez
tale peccatū ſi potuiſſem. ſed dic ſimplicit
feci ſic ꝛ ſic ꝛ appetiui ſic ꝛ ſic habui volun
tatez deliberataz faciendi tale peccatum ꝛ

nō dimiſi niſi q2 nō potui· vł q2 neſciui· vł q2
timui verecūdiā aut penā tpalē· Sūt tamē
quidaʒ qui neſciētes aut verecūdantes aut
non curantes ſpecificare peccata· apte men
ciunt᷑ in ↄfeſſione quā faciūt dicēdo quedā
generalia ad quādam cautelā quibus ↄphē
dant peccata oīa que fecerunt· Dicūt eñi
dico culpā meā de quinqꝫ ſenſibus meis ma
le cuſtoditis· ſcꝫ· viſu· auditu ꝛc· ꝛ tamen ſi
interrogarent᷑ de quolibet ꝑ ſe· inuenirent᷑
nō offendiſſe in altero premiſſoꝝ maxime
poſtqꝫ ↄfeſſi fuerint· Et ſic dicunt etiaʒ de
vii̅· vicys capitalibus· cuʒ tamē non offen
derunt in oībus ſicut ſonant verba eorū
Talis ergo mod9 maxime ab hys qui ſepe
cōfitent᷑ eſt vitandus· ſed dicant vera ꝛ ne
ceſſaria ꝛ dimittant falſa ꝛ ſuꝑflua· ſimilit᷑
ante ↄfeſſionē diligenter ſeipos examinēt·
ꝛ dicant primo omnia vicioſa ꝛ grauia que
ꝑ certo ſe nouerint feciſſe· Ita ꝙ ſub hui
litatis ſpecie aut cauſa quacūqꝫ nullatenus
mēciant᷑· Sed poſtea poſſunt dicere gene
ralia ꝛ leuia que non poſſunt ſpāliter expli
care· ſicut ſunt cogitaciones ocioſe· v̓ba oci

oſa negligencia ⁊ pigricia circa oracionez· amiſſio tpis· diſtractio cordis dicendo horas vel orando Ingratitudo bñficioꝝ dei· ſupflua cura de corpore ⁊ de rebus tpalib⁹· turbationes leues cõtra pximũ. Judiciuz leue alieni cordis deſpectio pximi quo ad pſonã aut vitaz ſiue mores. Non otentari de omnibus que deus fecit aut facit aut fieri pmittit ⁊ hys ſimilia que licet cũ ſint ineuitabilia ab anima infirma non pñt in numero declarari ſed poci⁹ expedit ea quottidie delere cuz lacrimis aut p ipam infirmitatẽ aĩe rcognoſcerẽ ⁊ ĩ hũilitate debita pmanerẽ·

Integra· c. iij.

Confeſſio debet eẽ integra· vt omnia peccata que habes ĩ memoria· aut que oblitus fueras ↄfiteri ⁊ mõ recordaris integre ↄfitearis· nec dicas ptem vni ↄfeſſori et ptem alteri· qꝛ nullomõ debes diuidere hoc faciũt illi qui timent deſpici a ↄfeſſore vel reputari minus boni plus timentes humanaz verecundiaz q̃ꝫ diuinã offenſam ⁊ plus amãtes laudẽ extrinſecã q̃ꝫ intrinſecaz pacem mentis ⁊ ↄſciẽcie puritatẽ· Similit̃

ſi oblitus es qn̄ cōfiteris aliqua peccata· et
poſtea die ſequēti vel alia recordaris· ſi po
tes debes recurrere ad eundez ↄfeſſorē vt
ↄfitearis ſi potes habere copiā aut alium:
Alioqum ſufficit tibi bona voluntas/ quod
ſi non ex obliuione· ſed ex malicia ac verecū
dia oblitus es: vel obmiſiſti cōfiteri aliqđ
peccatū· teneris recurrere ad primū ↄfeſſo
rem: ⁊ ſi vis recurrere ad aliuz· teneris cō
fitere omnia peccata prius cōfeſſa: ⁊ illud
ꝙ prius obmiſeras: ⁊ omnia que poſtea cō
miſiſti a prima ↄfeſſione facta· ⁊ teneris ↄ
fiteri de mendacio aut ſimulatione quaz cō
miſiſti· qꝛ dediſti intelligere ↄfeſſori tuo ꝙ
primo integre fuiſti confeſſus·

Locus· .c.iiij.

Item cōfeſſio debet eē plena· qꝛ debet
ↄtinere circūſtancias aggrauātes pec
cata· que ſunt loca in quibus peccas· qꝛ gra
uius eſt peccare in eccleſia aut in loco ſacro
ꝙ̄ in domo· ⁊ grauius eſt cogitare aliqđ in
honeſtuz qn̄ dicis miſſaz vel officiū vel qn̄
oras· ꝙ̄ qn̄do ſcribis Et grauius eſt reſpice
re vel tangere animo impudico corpus ho

minis ſub pannis q̄ȝ manū vel pedem·qꝛ ma
gis libidinoſa delectacio eſt ibi:⁊ ſic facias
differenciaȝ inter locū ⁊ locum:

¶ Tempus. ¶ .c.v. ¶

Tempus in quo peccas·qꝛ grauius eſt
cauere a miſſa·vel ociari in die domini
co vel in feſto ſolempni·q̄ȝ in die alio ſimpli
ci. Et grauius eſt qdcunqȝ pct̄m in magna
ſolempnitate q̄ȝ alio tēpore·⁊ grauius ē nō
vacare orōni·vel eē diſſolutuȝ in lingua·vel
relaxatuȝ in gula qn̄ homo debet cōicare ī
die quo homo cōicat·q̄ȝ in alio tempore.

¶ Coram quo. ¶ .c.vi. ¶

Grauius eſt dicere ⁊ facere aliqd corā
eo qui poteſt ex hoc ſumere occaſionē
peccandi·q̄ȝ illud dicere ⁊ facere occulte·et
grauius eſt ſimulare ſe eē pacientē habēdo
iram in corde·q̄ȝ oñdere ſe eē turbatū·ſicut
eſt·nō dando tamē alicui ꝑ hoc turbatiōis
vel mali exempli occaſionē·vt dicit. Gre.
⁊ ideo non ſufficit dicere·fui iratus de v̄bo
michi dicto·ſed debet dicere ⁊ addere·et ſi
mulaui me eē pacientem in v̄bis ⁊ ſignis ex
terioribus·vt reputarer humilis·vbi eram

ſupbus. Ita q̄ cum illa ſimulatione addidi
mēdaciū ad iram quā occultaui. Adhuc eſt
grauius tangere mulierez oſculādo q̄ȝ ipaz
in eodem loco tangere cuz pede. q2 iſte mo
dus tangendi ē magis impudicus. vnde nō
ſufficit dicere tetigi mulierez impudice. ſed
oportet te dicere locuz corpis quē tetigiſti.
ſcȝ manuz vel pectus ſupra pannos vel ad
nudum. et dicas modum ſcilicet cum ore ma
nu. vel cum pede. rē.

Mora que ꝯtrahit. c. vii.

Omniaz ibi maius eſt pctm̄ vbi maior
mora ꝯtrahit. ſiue ſit delectacio corpo
ralis ſiue mētalis. ſiue ira ſiue odium. cū ſcȝ
teneas p menſez aut annuz. Et diligēter eſt
mora examināda in pctō cogitatiōis. quia
videnduz ē ſi in ipa mora racio ſuccumbat
ſenſualitati ꝯſenciendo in opus. voluntate
deliberata ſi poſſz. et tunc nō eſt minor cul
pa q̄ȝ ſi peccatuz ope pfeciſſet. q2 hic volun
tas p facto reputat. ſi autez ſuccūbat racio
ꝯſenciendo in delectatione ſenſualitati tm̄
ita q̄ non vult in opus pcedere. ſed vult tm̄
interius in delectacōe voluptari. Tūc licet

ibi non ſit plenius cõfeſſus· tñ eſt ibi pctm̄ mortale· ſicut dicit· Aug· ſʒ eſt min9 graue q̄ʒ primū vbi ē cõſenſus in delectationeʒ ⁊ ī opus. Qui vero in neutrum ꝯſentit· ſed ibi facit moraʒ inuite: qꝛ ſi neſciuit vel nõ põt expellere· tunc dicat occaſioneʒ datã. Quã uis hec ſentencia ſatis dura· locuʒ habeat ī peccatis criminalibus· põt etiaʒ notificari ī homicidio· ⁊ in alys multis peccatis. Quic quid auteʒ ſit· expedit ꝯſciēcie mūde facere ꝑdictaʒ examinatiõeʒ in quibuſcūq̄ʒ cogita tionibus viciosis moroſe multū ꝓtractis.

Quociens. .c. viij.

Nam grauí9 eſt facere q̇dcunq̄ʒ pctm̄ cū corde· aut cū aliquo ſenſu corporis bis· q̄ʒ ſemel. Et ideo ſi potes recordari· debes ſpecificare vices cogitationum malaꝝ· aut motus libidinoſos in carne· ⁊ voluntatē fa ciendi aliq̇d pctm̄: aut quociens iteraſti re ſpicere in faciē alicuius ꝓpter delectationē viſus: aut quociēs turbaſti aliquē· aut mur muraſti· ⁊ ſic de alys. ſed ſi non es memor de numero· dic bona fide ſcd̄ʒ q̇d iudicas te tociens iteraſſe peccata. Et attende q̄ co

gitationes leues ⁊ leuia v̓ba nō ſunt nume
ro explicanda: niſi eēnt occaſiones alicui⁹
grauis peccati vel vicij· aut eēnt de ſe in ali
quo genere .vij. vicioꝛuꝫ capitalium. ¶Si tñ
ꝓpter aliquaꝫ cogitationē leueꝫ haberes ni
mis longaꝫ diſtractionem mentis in orōne
vel in pſalmodia· credo ꝙ bonū eēt explica
re· ſi eēs memoꝛ· ꝓpter magnuꝫ diſpendium
qd̓ facit. ¶Si etiā ꝓpter aliqd̓ v̓bum ſolacō
ſum vel leue aliqueꝫ turbares: aut oꝛiretur
aliqua ſuſpicio mala· aut aliqd̓ maluꝫ: tunc
ſpecificari ꝓpter maluꝫ ipſius effectus: ſic ꝙ
talia ocioſa et leuia ſunt ſpecificāda· quādo
ꝓpter ea incurrit̓ aliqd̓ graue viciuꝫ vel de
lictum: aut datur alicui materia peccandi:
¶Sufficit ergo dicere ſimul omeꝫ diſtracti
ones mentis habitas in orōne ⁊ in officio
ꝓpter cogitationes leues. ſic dicendo/ dico
culpam meā de nimia diſtractione ⁊ mētis
vagatiōe· quā habui ī orōne· audiēdo miſſaꝫ
⁊ dicēdo horas ꝓpter cogitationes inutiles
⁊ ocioſas· in quibus coꝛ meū nimis occupaui·
ſic ꝙ ibi nō fui itētus vt debui ⁊ potui. Co
gitatōes aūt vicioſe ꝓcurate ⁊ cū delectaci

one recepte oñes ſunt explicande quantuz
poteſt homo quãtuz ad qualitatez moꝛaꝫ ⁊
vices vt̃s dictuz eſt. Cogitacioẽs vero quã
tuncũꝗ male ⁊ vicioſe ſi non ſunt ſtudioſe
ꝓcurate: nec cuz delectacioẽ recepte nec cũ
moꝛa ſeruate in coꝛde: nec dediſti occaſioẽz
veniendi ꝓpter cibi ⁊ potus intꝑanciã aut
ꝓpter occaſionez aliaz: ſed ſubito venerunt
⁊ receſſerũt ⁊ diſplicenciã habuiſti in illis
⁊ ſtatĩ qñ ſenſiſti vt potuiſti expuliſti aut
expellere ꝓcuraſti occupando te in lectioẽ
aut in meditacione ſancta. Tales dico non
ſunt ꝯfitende qꝛ non ſolũ in iſtis homo nõ
offendit: ſed multuz meret᷑ tanꝗ pugil pug
nator ⁊ victoꝛ. Unde Jeronim⁹ ille ꝑdica
toꝛ beatus qui ſtatim vt cepit cogitare co
gitatus interfecit ⁊ allidit ad petraz criſtũ
Sed hodie quidaz tales cogitationes ꝯfi
tent᷑ potius ad laudez ⁊ vanam gloꝛiaz vt
ꝯfeſſoꝛ reputet ipſos ſpũales cum tñ talia
eēnt occultanda etiaz in ꝯfeſſione tacenda
qꝛ ſoluz ꝯfitens debet ſe oſtendere ſimplici
ter peccatoꝛẽ: vnde tales ſunt theſauri dei
latꝛoẽs: qꝛ vane gloꝛie appetitoꝛes. Et ideo

pena latronuz ſunt puniendi. nam de talib9
cogitacionibus quibus ſic reſiſtitur. Dicit
Apl'us. q̄ facit deus cuz tēptatione ꝓuētū
qđ dicit q2 homo talibus reſiſtendo meret̄
Et ideo intelligo q̄ digni ſt̄ ſuſpendio qui
ſub ſpecie caritatis aut petendi cōſilij: aut
alterius cauſe colorare que ſoli deo ſunt ſe
creta māifeſtāt ⁊ aperiūt malicōſe ⁊ ſubdole.

Motus vane glorie: .c. ix.

Quia grauius eſt habere vanaz gloriā
de grā ſpūali a deo recepta. q̄z de ho
minis ope manuali. vnde cōfiteri habes de
vana gloria aut ſpūali aut corpali. Et gra
uius eſt dolere de bono ſpūali alterius q̄z
de bono corporali ipſius: q2 primus dolor ē
de inuidia ſupne grē: que eſt pct̄m in ſpm̄
ſcm̄ qđ eſt irremiſſibile. Scd'9 dolor ex ſim
plici procedit inuidia ⁊ ideo non ſufficit di
cere doliū de bono alterius ꝓpter inuidiam
ſed debes ſpecificare ſi de bono ſpūali vel
tpali. Et eadem ratiōe graui9 eſt gaudere
de ſpūali dampno ꝓximi. ſicut de peccato
qđ fecit aut de ipſius infamia: aut q2 amiſit
dei grām quaz habebat q̄z gaudere de tpali
dampno hōis. Cauēdiū tamē eſt qualit̄ cō

fitearis ꝑdictū pctm̄ vane glorie de gracia
ſpūali·ne forte incurras maiorē vanā gl'az
in ↄfitendo primuz defectum. Nam dando
itelligere ↄfeſſori ꝙ habuiſti vanā gloriā
qꝛ fuiſti viſus orare·vel in miſſa plorare·vl'
laudatus ꝙ bn̄ ꝑdicaueras·ex hoc potes in
currere vanaz gloriaz ſiue pctm̄ vane gl'e·ꝙ
ↄfeſſor ex hoc te reputz ſpūalē· Debes igit'
caute explicare ↄfeſſori tuo grāz tibi a deo
dataz in orone ⁊ lacrimis·⁊ huiōi· Potes
tn̄ dicere sic cuz dicerez vel audirē miſſam
vel ꝑdicarez·feci actuz aliquē ꝓpter quez ꝑ
ſone alique me videntes·cogitaui ꝙ crede
rent me habere aliquā ſpūalez grām ibidē.
Et qꝛ in ipa cogitatione habui ↄplacentiaz
⁊ ↄſenſum nec dolui·ideo me accuſo. vel ſic
appetiui ꝙ aliqui ſic crederēt me habere cū
nō haberez·⁊ ad hoc credendū feci aliquos
actus ſimulationis idem intelligas de alijs
peccatis. Similit' caute cōfitearis vanam
gloriaz quaz habuiſti in exercendo aliquos
actus virtuoſos. Sufficit tibi non explican
do dicere·feci aliquez actuz ꝓpter quez non
appetiui totaz laudē dei: ſed pocius hominū·

qꝛ non ſolum volui reputari ab illo cui feci
vel dixi q̇ddam bonuꝫ· ſed etiaꝫ a ꝓpetiui vt
alijs publicaret· Et nota ꝙ cogitationes de
vana gloria non ſunt ꝯfitende· niſi qn̄ ē ibi
ꝯplacēcia ⁊ ꝯſenſus ⁊ delectacio moroſa· ſi
autē ſtatim qn̄ veniunt cognoſcis ea nō de
bere venire· Et ex hoc ſtatim diſplicet tibi
ꝙ veniunt· ac per hoc ſtatim recurreris ad
deuꝫ vt eas expellat· aut ſaltem te cōſentire
non ſinat· ſis certus ꝙ in eis non peccas· ſꝫ
pocius ꝑ eas coronā acquiris· Dic ergo ſta
tim in corde tuo quādo ſentis eas· deus in
adiutoriū meū intende· vel dn̄e vim pacior
reſpōde ꝓ me· Et caueas ne ꝓpter huiōi tē
peſtuoſas cogitaciōes dimittas aliqd̀ bonū
incipe· vel inceptuꝫ ꝯtinuare· Ex quo princi
pale motiuū eſt bonuꝫ· ſicut hodie multi fa
ciunt· credētes ſpūi diffidēcie qui facit eos
credere ꝙ perdunt quicquid agunt· quia in
bonis actibus ſuis cogitationes vanitatis
ꝯtrahunt· Rn̄deas ergo tali ſpūi· nec ꝓpter
te facio nec volo facere iſtud bonū· nec ꝓpt͛
te dimittaꝫ· vnde quātūcūqꝫ habeas i iſtis
cogitationibus aliqn̄ ꝯplacentiaꝫ ⁊ ꝯſenſuꝫ·

doleas ꝛ pure ɔfitearis: nec ꝓpt̄ hoc ceſſes
a bono ꝓpter deuz principaliter incepto· ſed
pugna viriliter ꝛ ɔſtanter orando deuz vt
cuſtodiat ſuū opus. ¶Si autē eēs naturalit̄
paſſionatus ꝛ ſtimulatus de vana gloria:
ſicut ſunt quidā qui nichil boni quaſi faciūt
aut dicunt ſine ipa: tūc ɔſulo tibi vt non de
lecteris in loquēdo multū de deo· aut de vi
ta ſpūali docendo alios ſub ſpecie caritatis·
qꝛ ꝑcerto ſub hoc velo caritatis latet dulce
venenuz: ſed puto eē ſecuriꝰ ꝛ magis expe
diēs humiliare ſe· ꝛ ſimile a bonis· ne forte
curādo infirmeris: qꝛ mēs tua adhuc eget
cuſtodia: Et frenum eſt neceſſariū lingue
tue· donec illa peſtis in corde fluctuare nō
ceſſat: Alioquin ſicut dixi· ſaluādo aut ſanā
do alios tuā deſtruis ſanitatē: ex pro crede
naz docere ꝛ curare alios ē cibus ꝑfectoꝝ·
¶Si vero neceſſitas ineuitabilis vel magna ꝛ
ratiōabilis cōgruencia loquendi occurrat:
tunc loquēdū eſt taliter ꝙ ita te ſic̄ ꝛ alios
videaris arguere ꝛ docere. Et qꝛ ibi etiaz
non deerit ſpūs vane glorie· cupiēs ꝙ per
hunc moduz loquendi reputaberis humilis

ꝛ diſcretus . Ibi etiam occurrit tibi loqui
qn̄ tacebis / vel qn̄ de locutione te humilitez
excuſabis / neſcio tibi aliud remediuz niſi ꝯ
feſſionē puram ꝛ lacrimas adhibere cōtra
hanc maledictā peſtilentiā / Eſt autē valde
timēduz ne timori deſpectionis humane to
ciens hoc viciū ꝯfiteri negligas quociēs ab
ipſo te noueris ſuperari / nec vt minus verecū
deris mutes ſepius ꝯfeſſorē / ymmo vt plꝰ
ꝯfundaris ſtudeas eidem ſepius ꝛ clarius
ſolito ꝯfiteri / Sic .n. vtute humilis cōfeſſi
onis ſpiritus ille cicius expellet . Et ſi etiaz
tue ꝯfeſſioni ſe īgerat vt de humili ꝛ pura
ꝯfeſſione appetas ꝯmendari / Certe ſi te ſen
ſeris vulneratuz / non timeas in fine cōfeſſi
onis detegere ipm̄ vulnus . Eſt .n. ſciēdum
ꝙ ē eē inobedientē aut irreuerentez pr̄i vl'
mr̄i ꝓprie . ꝙ̄ illi cui non ſit tenet' obediētiā
vel reuerentiaz exhibere / Et grauius turba
re vnuz ſcm̄ hominem aut deridere ipm̄ . ꝙ̄
vnū hominē viciosuz ꝛ grauiꝰ eſt ꝓuocare
vnaz pſonaz religioſam ad aliqđ pc̄tm̄ qđ ē
ꝯtra ꝓfeſſionez eius ꝙ̄ vnam pſonā ſecula
rē inducere ad idem pc̄tm̄ . Et grauius eſt

inſpicere impudice vnā iuuenē et regilioſaz
mulierē q̄ȝ ſecularem ſcd̄m beatū. Hre: non
licet intueri qd̄ nō licet ɔcupiſci. Et ideo di
co eē grauiꝰ illud vicioſe reſpicere quod ē
grauiꝰ ɔcupiſcere vicioſe. hoc idē intelligo
de tactu et quocūqȝ actu et v̄bo impudico.
De cōditione pſone cuȝ qua peccaſti ſufficit
exempluȝ iaȝ dictum. Nō ergo ſis ɔtentus
dicere non bene cuſtodiui viſuȝ aut dicere
ɔuerti pluries aſpctm̄ in facieȝ cuiuſdaȝ p
ſone cuȝ ɔplacencia et ymaginatiōe impudi
ca: ſed dic qualitateȝ et ɔditioneȝ pſone. Et
ſi de viſu ſic expedit dicere multomagis de
v̄bo impudico dante ꝓuocationeȝ ad pctm̄
et de tactu aut ɔmotione carnis libidinoſa
habita ex allocutione vel appinquatōne ad
corpus alicuius.

G Intencio habita in peccatis. c. x.
Rauius eſt facere qdcūqȝ pctm̄ cuȝ in
tentōne ꝓuocandi aliquē ad ſimile: aut
ad aliqd̄ pctm̄ q̄ȝ ad ſatiſfaciēduȝ ſibiipſi tm̄
vt ſi noueris defectū alicuiꝰ vt facias ipm̄
deſpici: aut minus reputari ꝓpter inuidiam
tuā vel aliam maliciam aut ſi feciſti aliqueȝ

actuz cuz oculis. aut cū manib9 vſus aliquā
ꝑſonā vt ꝓuocares eam ad malum: ⁊ ſic de
alys peccatis factis ſtudioſe nō tm̄ in dāp
nuz facientis: ſed etiā in ꝓximi detrimentuz
que quidē peccata non ſufficit cōfiteri niſi
explicent intentiones malicioſe. Tales rec
te aſſimilant demonibus pro quaruz ſalute
xp̄us ſanguinez ſuum effudit ⁊ ſunt inimici
xp̄i: q2 ſtudent animas ꝑdere. Item deſcē
ſus de peccato in pc̄m eſt diligētius ꝑſcru
tandus: non eīn eſt ita graue vnū peccatū
ſimplex: ſicut ē illud cuius occaſione plura
alia peccata ſunt ꝯmiſſa: vnde ſi ſtudioſe fe
ciſti aliquez defectū tali modo ꝙ alius fuit
culpatus de hoc ⁊ non excuſaſti innocētem
ſed ꝑmiſiſti eum iniuſte pati vel ſi ꝑdeuēti
one vni9 mendacy protuliſti vba iniurioſa
aut incurriſti plura alia mendacia aut ꝓ ex
cuſatione vni9 mēdacy vel peccati ꝯmiſiſti
piurium ⁊ ob hoc fuit ſuſpicio de alio: vel
facta iniuſta punicio ſup aliquē: aut ortuz ē
odium: aut aliqua turbatio inter aliquos.
Omnia hec ⁊ ſimilia que ex peccato primo
ſunt ꝯſecuta: debēt cum primo peccato pri

cipali plenius explicari.

¶ Aduertenda est occaſio peccati ¶ .c.xi.

Similiter de circunſtācijs peccatorū nō ſolū circunſtātias ꝑdictas vel ſimiles. ſed etiā occaſiōes ⁊ cauſas peccatoꝝ ꝓpter quas īcurriſti ipa peccata. vꝫ. quia neglexiſti ea vitare ſicut potuiſti et ſciuiſti. huiōi autē cauſe ſunt taliter dicende. ꝙ te cū ipis accuſes et non excuſes. ſicut quidaꝫ faciunt imponentes culpaꝫ dyabolo. ſicut Eva. que dixit. ſerpens decepit me. Dicunt. nostrm ipe me tēptauit de tali peccato. ꝙ oportuit me ꝯſentire. nec potui me defendere vllomō. ſꝫ iſta non eſt ꝯfeſſio nec exꝑſſio cauſe peccati. ymmo eſt excuſacio tui et accuſacio dyaboli illius qui forte non eſt culpabilis ibi. Non eñ oīe peccatū fit ſemꝑ ex ſuggeſtione dyaboli. nec omnis temptacio eſt a demone. ſed ſcdm beatuꝫ Jacobuꝫ vnuſquiſqꝫ temptat a ꝯcupiſcencia ſua abſtractus ⁊ illectus. ¶ Multi ergo mentiunt dicentes demon me ſeduxit ad tale peccatuꝫ. qd ſibi cōſenſi. quia ſola ſua ꝯcupiſcencia temptatus cecidit. Et ideo debet dicere cuꝫ ſentirē me

ſtimulari ad tale peccatuꝫ ꝑpetrādū: fui ne
gligens in euitando occaſiões me incitātes
ad hoc ſcꝫ locum: tpus et pſonaꝫ ⁊ fui negli
gens in adiuuando me cuꝫ ieiunio ⁊ orōne
⁊ alijs neceſſarijs ſicut ſciui et potui: vnde
ꝓpter negligentiaꝫ et malitiaꝫ meam omiſi
ipm peccatū pocius eligens ſeruire ſupbie
et carni mee hoc ſuggerenti ꝙ ſpūi ſancto
inſpiranti michi ꝙ illud nō facerē. Reliqui
vero imponūt culpaꝫ primo ſicut fecit Adaꝫ
qui dixit deo. Mulier quā dediſti michi ſo
ciā dedit michi de ligno et comedi. Dicūt
em̄ quedā pſona tm̄ inſtetit me rogando ⁊
blandiendo et aliqua dona dando ꝙ nullꝰ
de mūdo potuiſſet ſe defendere ſic ꝙ opoꝛ
tuit me finaliter ꝯſentire. Aliqui dicūt qui
dam dixit michi tm̄ maluꝫ de quodaꝫ quod
fecit me murmurare de illo ⁊ illū deſpicere
ſꝫ hͦ ē vicōſa ꝯfeſſio: Dic ergo ſic de primo:
cuꝫ viderem expreſſe ꝙ locutio ⁊ ꝯuerſacio
cū quadā pſona eēt michi inutilis et piculo
ſa ⁊ ſentirem affectuꝫ cordis mei ad ipſam
pſonam aut ipius ad me non eē purum nec
ſcdm deuꝫ: ſed pocius ſcdm carneꝫ et in aſ

pectu et in ꝑſencia eiuſdeȝ habereȝ nimiam
ꝯplacentiaȝ ſenſualeȝ ⁊ ex hoc ſemꝑ haberē
ymaginationes impudicas de illa cuȝ libidi
noſis motibus carnis ita ꝙ ꝓpter hec debe
bam fugere ipam nichilominus fui ſecutus
voluptateȝ carnis in tm̄ ꝙ ad taleȝ actuȝ de
ueni cuȝ ea vnde me et ipam illaqueaui. De
ſcđo dic ſic: Audiēs dici aliqua mala de qua
daȝ pſona facilius ea credidi q̄ȝ credidiſſem
bona ſi audiſſeȝ ꝓpter leuitateȝ cordis mei
⁊ defectuȝ caritatis et qn̄ debui ꝯpati mur
muranti ⁊ excuſare in corde meo omnia de
quo ille murmurabat. Ego ſtatim murmu
raui cum illo ꝯfirmando malū de quo dice
bat vel addendo ad illud qđ dicebat ac per
hoc dedi ſibi occaſioneȝ magis murmurādi
Et nota ꝙ non debet quis murmurantē no
minare nec factuȝ de quo murmurauit qn̄
ſcȝ talis nominatio eēt in excuſatiōȝ tui vel
infamiā ꝓximi. Iteȝ ſi te accuſes ſcȝ de tur
batione ꝓximi aut deturbatione habita ꝯ
tra aliquē ꝓpter defectū eius principaliter
non debes exprimere illuȝ defectuȝ ne ꝑ h̄
oñdas te habuiſſe ratiōabiles cauſas turba

tiōis ⁊ ſic videaris minus peccaſſe aut mo
tus zelo iuſticie. Sunt em̄ qui dicunt in cō
feſſione vidi fieri talem defectuꝫ: vel audi
ui dicere tale v̄bum ⁊ de hoc fui valde tur
batus qꝛ erat ↄtra honoreꝫ dei et ↄtra bo
nos mores et in maluꝫ exempluꝫ aliorum.
O ſtulte ypocrita quid dicis nam te ſimpli
citer laudas ⁊ nichil penitus ↄfiteris taces
peccatuꝫ tuuꝫ qđ feciſti videndo alienuꝫ de
fectum qui forte fuit grauior q̄ iſte defec
tus alterius qꝛ deſpexiſti peccanteꝫ cui de
bebas cōpati et mentiris dicendo te fuiſſe
turbatuꝫ ꝓpter amoreꝫ dei ⁊ proximi cuꝫ tn̄
fueris turbatus ꝓpter ſuꝑbiam tuaꝫ ⁊ quia
non habes caritateꝫ proximi que non ꝑmit
tit aliquē ↄtra proximum turbari. ſic ergo
dicas/ videns. vel audiens fieri vel dici ali
quid qđ iudicaui eſſe maluꝫ ⁊ forte eē peiꝰ
q̄ fuit ꝓpter malitiaꝫ meaꝫ que non ꝑmiſit
me excuſare defectū nec intentiōeꝫ dicētis
vel facientis ſicut poterā ⁊ debebā non fui
motus ad ↄpatienduꝫ illi vel ad oranduꝫ ꝓ
ipō ſicut debui ex caritate ſed magis fui cō
motus ad iram ↄtra ipm ↄtempnēdo ⁊ iudi

tando ip̄m et apprehendo ſtatim punitionez
eius vel habere ptātez punīedi eū ⁊ hoc ac
cidit m̄ ppt duritiā cordis mei ⁊ qz non re
cognoſco pacientiā dei que ſupportauit me
in grauioribus peccatis abſqz vlla punitiōe
⁊ ſic de alijs. Sūt alij qui ſe clarius laudāt
in ↄfeſſione dicentes p grāz dei ſatis bene
cuſtodiui me a tali tpe vel citra a tali ⁊ tali
peccato naz bene ↄtinuaui officiū. miſſas. p̄
dicationes. ⁊ orationes meas faciant qui
volunt male qz ego intendo bñfacere facta
mea ⁊ me cuſtodire a pctis melius qꝫ faciat
maior ps vicinoruz meoꝝ qz prius me per
mitterē occidi qꝫ facerē tl'e pctm̄ ⁊ i me nō
ſencio aliuz defectuz niſi qz ſum igratus de
bñficijs dei nec ſuz ſufficiens ad regracian
dum deo qui me liberauit ab hijs peccatis
que faciunt multi alij. O deus iſti ſunt ſimi
les phariſeo qui aſcendit in templuz vt ora
ret. cuius orō fuit tota ſui exaltacio ſup ali
os. Sic ⁊ iſti qui debent ſe ſimplicit' accu
ſare in ↄfeſſione ſup alios laudant ſe narrā
do bona que faciunt. De ſupbia autē ⁊ pre
ſumptione que latet interius nichil dicunt.

Sunt alij qui ↄfitendo ſua peccata·totam
culpaꝫ imponũt deo/ ſic eñ dicunt/deus de
dit michi naturã ita pverſaꝫ ⁊ promptã ad
tale pctm̃ ꝙ nõ poſſuꝫ m̃ cauere Iſti dicũt
cum Adam qui dixit· mulier quam dediſti
michi ⁊c·quaſi diceret·ſi non dediſſes michi·
non peccaſſeꝫ/ſed iſti apte mentiunt·Nam
ſcdm beatuꝫ·Grego·dyabolus non poteſt
vincere·niſi voluntatem·Cuꝫ tñ de ipo dica
tur·ꝙ non eſt ptãs ſup terraꝫ que illius po
teſtati valeat ↄpari/ergo multominus põt
quis violentari a concupiſcentia naturali·
Sunt alij qui dicunt·fui deceptus a tali tẽ
ptacione·qꝛ deus noluit me adiuuare·cũ tñ
ſepe ieiunareꝫ et orarem et ad ipm recurre
rẽ/ſed iſti accuſant pigritiam ſuam et negli
gentiaꝫ·qua noluerunt vitare occaſiõeꝫ pec
candi ⁊ pſeuerare in orõne/· Aſſerunt eñ
deuꝫ impium ⁊ mẽdaceꝫ·que tñ dicit in pſal
mo·Clamabit ad me et ego exaudiaꝫ eum·
Et alibi venite ad me omnes qui laboratis·
Et alibi petite et accipietis.Et Apl'us dicit
Fidelis deus qui non patiet' vos temptari
vltra illud qd̃ poteſtis·ſed faciet cũ tempta

tione ꝓuentuꝫ. Sciāt ergo ꝙ ideo derelin
quūt a deo q2 inſipide ⁊ ſine fide orāt nec
volūt pūgnare cōtra ſeipos nec ꝑſeuerare
patient postulantes auxiliū dei ſicut decet.
Sꝫ volunt habere grāꝫ ſtatim ſine labore
petentes etiaꝫ illaꝫ a deo non humiliter: ſed
ꝑſuptuoſe tanq̄ꝫ non indigni ac ſi eēt deus
obligatus eis: Orant ipm cū ſecuritate qua
daꝫ vt exaudiant ſtatim vt ipi volunt ⁊ nō
ſicut ipe vult ſic qꝫ putantes ipm ducere ad
auxiliandū pocius ꝓuocant ad derelinquē
duꝫ q2 ſupbe ⁊ ꝑſumptuoſe accedūt ad ipm.
Cauſa ergo lapſus eoruꝫ eſt ſupbia ⁊ negli
gentia ſua quā deberent ſimpliciꝉ accuſare.

Occaſiōes que dāt alijs in peccādo. c. xij

Sūnt etiaꝫ in ꝯfeſſione explicande oc
caſiones dare alijs ad peccāduꝫ: quia
omniuꝫ peccatoruꝫ homo eſt ꝑticeps quib9
occaſionē ꝓbuit malicioſe vel nō malicioſe.
Vn̄ ꝯfiteri debes ſi malicioſe vel ignorant
dediſti alicui occaſionē peccandi nec nomi
nare debes directe vel indirecte ꝑſonā cui
dediſti cauſaꝫ ſꝫ ſola occaſio eſt dicenda.
pctm̄ vero qd factuꝫ eſt ab alio occaſione

tui·pōt dici explicite·qn̄ eſt notuz ꝯfeſſori·
non ille qui fecit·Alioquin dic ſolū qualita
tez delicti ſic dicendo Feci fieri qͦdaz pctm̄
moꝛtale vel graue ꝓpter talia v̓ba que dixi·
aut ꝓpter tale maluz exemplū qͦ̀ dedi. Itē
ſi habuiſti turbatiōez cū ſocio in itinere·vł
in aliquo ope·aut ꝓpter ſociuz dixiſti male
officiuz qꝛ male ꝑferebat·Non debes dice
re·Socius meus me turbauit in tali facto·
aut dixi male officiuz meū ꝓpter defectum
ſocy mei·qꝛ ſic accuſas ſociuz in cui⁹ noticiā
ꝯfeſſoꝛ poſſet venire. Dic ergo habui tur
bationez cuz aliquo ꝓpter meaz ſupbiaz· qꝛ
ip̄i dixi verba iniurioſa ⁊ ipſuz ꝓuocaui ad
dicēduz michi ⁊ ſi ē illius culpa·Dic habui
turbatiōez cuz quodaz ꝓpter impatientiam
meā· quia nolui ſuppoꝛtare eum in caritate
ꝓpter aliqua v̓ba ab eo dicta· vel dixi male
offitiū cū aliquo in tali hoꝛa ⁊ dicente mihi
ꝯſciētia vt redicerē ꝓpt̓ pigritiaz meā non
redixi.

De pollutione. C.xiij.

Si habuiſti pollutionē carnis vigilan
do·dic cauſaz expreſſe·Si doꝛmiendo
dic cauſaz quā dediſſe te credis. Cauſe pn̄t

eſſe cibus ⁊ potus intꝑancia diei p̄cedentis·
aut alio mō: Aut ſi dicendo ipſum ꝓpterea
nō dabis intelligere ꝯfeſſori numerū dierū
p̄teritorū cogitationes in honeſte habite
an̄ dormitionez· quas explicare debes mo
deſte· potiſſime qn̄ ſomnias ipa; que preco
gitaſti· nec ſunt recitāda ſomnia vitioſa vl̄
inhoneſta· niſi an̄ cogitaſſes ea· aut poſt ſo
mniū cū delectatiōe ⁊ mora ⁊ motu carnis
cogitaſſes· ⁊ hec ſunt dicenda tanq̄ cogita
ta magis q̄ ſomniata: Ubi vero ſomniaſti
habere aliquē actuz impudicuz cū pſona ad
quā habes ſenſualē affectuz· aut quā ante ꝯ
ſpexiſti oculo īpudico· hoc debes exprime
re vt cauſaz illius ſomnii: et qꝛ hō plꝰ ītlibꝰ
delectatꝰ· ⁊ multi poſt ſomniū gaudent ſe ta
lia ſomniaſſe· vbi vero nō fuierit aliqua de
p̄dictis cauſis vel ſimilibꝰ· nichil de ſomnio
eſt dicendū: qꝛ nulla culpa ē ibi· et tunc ſuf
ficit dolere in corde: et ad quietanduz ꝯſciē
tiaz potes dicere· habui ſomniū inhoneſtū
cui ſi dediſſez cām quā neſcio· tūc dico meaz
culpam. ¶. De cauſis pollutiōis · c. xiiii.
S Ecūm ſanctos p̄res triplex eſt cauſa po

lutionis nocturne. Prima puenit ex vora
citate gule. et ſuphabundantia cibi ⁊ potus.
que ē diligēt᷑ examinanda ab illis qui voca
ti ſunt ad ſpūale exercitiuꝫ. Naꝫ q̄nqꝫ accidit
aliquos relaxari in gula nimis aliquo tpe.
⁊ poſtea q̄n abſtinent polluunt᷑ in ſomniꝭ.
credunt ꝙ hoc non accidat ex culpa immo
derācie. ſed pocius ex debilitate vel neceſſi
tate nature. ſꝫ errant. qꝛ debent cauere ⁊ iu
dicare ne venerit ex nimietate ſaturitatis
pterite. Nō enī p vezacitateꝫ ⁊ ingluuiem
ꝯgregatū fuerat in medullis. neceſſe eſt vt
aliq̄n p pruritum vel p ſenſibilitatē corpis
ieiunio afflicti egerat. ita propt᷑ qd nō ſolū
abſtinenduꝫ eſt a delicatis cibis verū etiā
a vilibus. ⁊ cuꝫ equali ꝯtinentia tēperandū.
ymo panis ⁊ aque ſacietas eſt timenda. vt
poſſit in nobis acquiſita puritas pmanere.
Iſti ergo qui nōdum equalis ꝯtinentie et
moderantie grām ſunt adepti. non nimis p
fectam pollutionē ꝯſiderant. que ipſis etiā
hominibus abſtinētibus ſit accidit. Secūda
cauſa eſt q̄n p incuriam ⁊ immūditiaꝫ mētis
elabit᷑. Naꝫ mens ſpūalibus exerciciꝭ vacua

ꝯ diſciplinis interioribus non intenta ſenſu corporis p vanas ꝯ immūdas cogitatiões euagat. Ex quibus merito culpe. elitiunt humores: Et ideo volētibus obuiare neceſ ſe eſt priuare ꝯ hanc cauſam eradicare vcꝫ mentis corporem excutere ꝯ ſenſus refre nare ne mens ad vana ꝯ noxia diſcurrat: Et illis aſſuefacta exceſſibus ad immūdiſſima incitamenta luxurie ſompnians perturbat: Predicta ergo negligentia acquirēdi mū diciam ꝯ euitandi immundiciaꝫ in ꝯfeſſione puriter explicet. Tercia cauſa poteſt eſſe qn̄ illudentis inimici inuidia pollutio pcura tur. Dum enī videt ſanctum virum qui p ſoli citam victus moderationeꝫ et integram et pfectam ac frequenteꝫ peccatoꝝ ꝯfeſſionē ppetuam mundicie puritatem acquirere co natur. eius ꝯſcientiaꝫ pturbare maxime die bus illis quibus ꝯſiderat diuino aſpectui ꝯ placere. fluxus illius emiſſione polluere. vt ſic a ſancta ꝯmunione trahat: Quibuſdam vero cōtingere dicitur ex debilitate nature. que nō eſt ita fortis ꝯ valida ſicut antiqui tus dicit extitiſſe. hanc cauſam pōt quis in

ſeipo aduertere qn̄ in illo turpi modo ꝛani
ne victus frequencius ſolito polluit᷑ abſqꝫ
turpis ſomnij interuentu ſicut ego quoſdā
cognoui hac peſte certis tpibus ter ꝛ quat᷑
in ebdomada ſoꝛdidari cuiꝰ nō minus pre
dicte illuſioni poſſit aſcribi

Qualiter poſt pollutionez licet vl
nō licet accedere ad diuina. c.xv.

Scdm ſanctoꝝ patruꝫ ſentenciaꝫ vigilā
ti circūſpectione cauendū eſt ad cōmu
nionē ſalutaris conuiuij accedere tpe quo ſen
timus nos ſomnij illuſione pollutos. Sꝫ ſi
hoſtis inuidus taliter menti nr̄e illuſerit vt
nobis celeſtis remedij ſubtrahat medicinaꝫ
dummodo nullus rephenſibilis interueniat
pruritꝰ. aut oblectatiōis aſſenſus ſi fluxus
iſte fuerit naturali neceſſitate pfuſus aut i
pugnatione hoſtis antiqui procuratus ꝛ
abſqꝫ ſenſus voluptate adductus debemus
ad grām ſalutaris cibi. nichilominꝰ accede
re confident᷑ Nō ſi credit᷑ eueniſſe occaſiōe
viciosa die illa debet ſe humilit᷑ ſubtrahere
ab altari ne in nobis verificetur ſentencia
apoſtoli. Qui manducat ꝛ bibit indigne iu

diciuꝫ ſibi māducat ⁊ bibit non diiudicans
corpus dn̄i id eſt nō faciens differentiā
inter perceptioneꝫ cibi celeſtis ⁊ carnalis
nec iudicans ipm̄ corpus dn̄i eē tale quod
non niſi pura mente ⁊ carne liceat māduca
re: Et ideo ſubinfert ideꝫ aplus: ideo inter
vos multi infirmi ⁊ imbecilles ⁊ dormiunt
multi quaſi diceret. Multi ex hac pſumptiōe
et māducatiōe indigna ſpūaliter infirmāť
et ſomno mortali dormiūt multi ꝑ peccatū
qđ ex ipa indigna manducatione ⁊ aſſump
tione incurrunt. Probet ergo id eſt exami
net ſeipſuꝫ homo anteqꝫ ſacramentuꝫ ꝑcipi
at ⁊ diligenter ſe videat. Utruꝫ ſit mūdus
vel immūdus: vtruꝫ deuotus vel indeuot⁹:
vtruꝫ reuerens vel irreuerens vtruꝫ timēs
vel pſumens accedat. Etiam ſi certus ſit vł
certum ſe putet ꝙ non ſit vicioſe pollutus
vł aliquo mō tali peccato infect⁹. Non eñ
debet volens iſtum celeſteꝫ panem ſumere
eē ꝯtentus ſe non habere peccatuꝫ mortale
neqꝫ procedenti nocte vicioſa occaſione fu
iſſe pollutum. qꝛ licet hec duo quēlibet red
dant ipſo cibo indignuꝫ. Alia tamen plura

ſunt quibus ſe homo debet ab hoc ſubtrahe
re reuerenter· que explicare non audeo qr
a ſanctis et doctoribus ipſa expreſſa nō re
peri atqꝫ illuſtratione gracie dei ea ſecuri9
ſimpliciter relinquenda decreui· Id tamē
qd pro meipſo retineo eſt ỽbum illius qui
hoc inſtituit ſacramentum quez non credo
illud fruſtra ꝓtuliſſe· Dixit em̄ hec quociēſ
cunqꝫ feceritis in meaz memoriam facietis
Ex quo quidem ỽbo arguo michiipſi ꝙ quo
ciēs id volo agere qd iſte inſtituit ⁊ modo
predicto reliquit/ nequaqꝫ ſine remorſu cō
ſciencie ac preiudicio anime timeo ad illud
poſſe accedere niſi ꝑmemorata ipſius inſti
tuentis caritate ac eius paſſione et morte·
In cuius memoriaz perpetue recolendam
illud ſacramentum debere ꝯfici et percipi
ipſe clare aſſeruit et iniunxit· Conſiderans
inſup circa huius ſacramenti primordia lo
tionem pedum factā non abſqꝫ miſterio et
ſacramento· Ibiqꝫ dictum fuiſſe a dn̄o· Si
non lauero te non habebis partem mecum
Agnoſco per hoc et iudico non ſine ꝑſump
tionis ⁊ grauis offenſe periculo aliquē vel

le habere partem secū·ipm ſacramentum ſu
mendo non prehabita alicꝰ ſpūalis gracie
lotione·quā quidē lotionem non ſolum per
ɔpunctiōes et lacrimas puto fieri·verꝫ etiā
p interiorem mentis deuotionē ⁊ fidem·in
qua ipſe dn̄s vocat et inuitat animaꝫ et tra
hit·et quodammō cogit ad ipm cibum ange
licum et celeſtem· Unde et ipſe dixit illis
quos lauerat·iam mundi eſtis ꝓpter ſermo
nem quem locutus ſum vobis non dixit pro
pter aquā qua loti eſtis·ſed ꝓpter ſermonē·
hoc autem eſt v̓bum fidei qđ p̄dicamus ſcḋm
apoſtolū· Unde in actibus apoſtoloꝝ le
gitᵉ·fide purificans corda eorum· Hāc aūt
deuotionem ⁊ fidem celebrantis ſeu ſacra
mentū ſumentis·credo eē illā·qua celebratᵉ·
et qua facit ipm ſacramētū pcipi cū effectu·
Sicut et verba criſti ſunt illa quibus cōſe
cratᵉ ⁊ tranſſubſtāciatᵉ panis ⁊ vinū in cor
pus criſti ⁊ ſanguinē·quā quidē deuotionē
voco dei gratiam·que preuenit et diſponit·
ſubſequitᵉ et infundit· Ad hoc ergo ſacramē
tum cum inſtancia feruentis ⁊ aſſidue ora
tionis·ꝓcuremus mō p̄dicto vocari a dn̄o·

videlicet prehabita ipſius memoria atqꝫ cõpunctionis et deuotionis et fidei locutione. ad que preparari nos oportet per mentis et corporis munditiam et per lĩgue ac ſenſuum refrenationem et per noſtrarũ paſſionum continuam moderationem.

De fluxu libidinis. ¶ .c.xvi.

Pretermittendũ quoqꝫ non eſt ꝙ quibuſdam ɔtingit interdum ɔſciencie dubietas ⁊ perturbatio magna. Unde ipſis vigilantibus abſqꝫ vlla ɔmotione carnis et cogitatione immunda humor quidam per membrum ſecretũ egredit̃ ſine delectatõe ⁊ quaſi ĩſenſibiliter ita vt multi de hoc alit̃ non perpendunt niſi cum pannos ſenſerĩt madefactos. Cuius cauſam aliqui ignorantes turbant̃ ⁊ errant putantes ſe eſſe pollutos. Et ideo ſciendum eſt ꝙ illius humoris effuſio non eſt pollutio qꝛ vt dicunt medici ſine libidinoſa delectatiõe ⁊ carnis motiõe nullus poteſt pollui vigilando. Ad ipſius tñ effuſionẽ humoris videt̃ naturalis ɔdicio cauſam exhibere primariam. ſed deinde id ad quod natura diſpoſuit cauſa vicioſa ⁊ in

euitabilis perficit ꝛ ↄſumit. Quibuſdam h̄
puemire agnoui ꝓpter ſolam p̄ſentiam et al
locutōnē pſone alicuiꝰ in cꝰ aſpectu habuit
ↄplacentiā ſenſualē et vanam. ſeu ad quam
inordinato amore afficit: aut p tactum im
pudicū leuē. aut ymaginādo aliquos actus
impudicos fortiter et moroſe. In hys em̄
caſibus ꝛ alijs ſimilibus multi inueniuntur
habere calefactiones ꝛ ↄmotionis carnis
libidinoſas. dictumqꝫ humorē emittere ve
lint nolint coartati. ſed eas cauſas ꝛ ſimiles
que ſt̄ euitabiles debꝫ quilibꝫ fugere ꝛ eui
tare pro poſſe. maxime qui ſentit de hoc ſe
paſſionatū. ſeu ad hoc naturaliter inclinatū.
ſiue ex vicio mentis. ſiue ex debilitate natu
re. ꝛ qui occaſiōes huiōi non euitauerit iux
ta poſſe. relinquendo amicitiā ꝛ familiarita
tem perſonarum. ad quas inordinate affici
tur. fugiendo etiam allocutiones et aſpectū
perſonarum. licet non credā ipſum p dictaꝫ
effuſionem peccare mortaliter. niſi forte a
liter ↄcupiſceret. aut impudice tāgeret per
ſonam que eſt cauſa iſtius defectus. tamen
credo eum grauiter peccare. ꝛ magno pec

cati mortalis piculo. Et ideo ꝯſiliū do tibi vel tali ꝙ abſqꝫ dilatione moroſa ipſe ſibi violentiā faciat in hac pte fugiēdo pſonas huiōi atqꝫ cum eis omnē oportunitatē loci ꝛ tpis euitet. Hic itaqꝫ predictus fluxus qꝛ quibuſdaꝫ vocať libido ſi pōt euitari ipſius occaſio ꝛ ſtudioſe non euitať est omnino ꝯfitendus cum ſuis occaſionibus ꝛ negligēcia habita circa ipſas. Ubi vero ꝯtingat ex cauſa que vitare nō pōt. Sicut qñ audiūť verba impudica a caſu vel loquiť cū pſona vel ſedet iuxta eam de cuius pſencia habet ꝯplacenciā vanam ab ea ſepari non valet. In hys et ſimilibus credo ſufficere ꝙ tam de occaſione habita et impotencia vitandi ꝗꝫ de fluxu illius libidinis dolor eſt ſimpliciter habēdus qꝛ tñ dubitare in talibus que ſpectāt ad ꝯſciencie puritatē eſt qñqꝫ valde pficuū poteris hoc ꝯfiteri ꝑpter quietudinē mētis ꝛ pacem ꝯſcīis expedire nō credā.

Cōplacēcia habita i memoria pcti. c. xvii

Sciendum eſt ꝙ qñ cogitas de iniuriis receptis ꝛ in illa memoria turbaris intra te cū aliqua mora et appetis vindictam

fieri aut factaꝫ eſſe. Aut doles ꝙ non fuit
facta per te aut per alium. aut ymaginaris
aliqͩ facere. aut aliquē motū tenere animo
ↄindicatiō. hec omnia ſunt cōfitenda. ⁊ alia
quecumqꝫ ſimilia ſi ſentis in mente tua. ra
tione iſtius iniurie appetitum vindicte. Si
autē rememorando mala p̄terita que feciſti.
non haberes dolorem ſed pocius delectaci
oneꝫ in eis. ⁊ ꝓpter hanc delectacionē facis
moram ibideꝫ. non credo expedire ꝙ ſpeci
fices ipſa peccata rememorata. ſi alias inte
gre ꝯfeſſus es. Et ſi habuiſti aliquā delec
tacionē in mente. ſufficit tibi dicere. michi
venerunt ad memoriā quedā vindicte vel i
iurie quas feci. vel quedam peccata grauia
que ꝯmiſi. de quibus non ſolum non habui
dolorem in tali cogitatione. ſed de ipis cuꝫ
multa ꝯplacēcia cogitaui. Et ſi aliud tibi oc
currit in carne vel in mente ꝓpter dictaꝫ ꝯ
placentiaꝫ. qͦ tibi videtur aggrauare pec
catum ipſum etiam debes ꝯfiteri. vbi grā.
Si de peccato luxurie ꝑ te facto habuiſti
memoriā. ⁊ de hoc habuiſti motum carnis.
⁊ penitudinem. qꝛ ipm peccatuꝫ feciſti plu

ries vel cum pluribus. Tunc em̄ debes ſic
dicere / ex ymaginatione quaȝ habui de quo
dam peccato luxurie. habui motuȝ carnis ⁊
ↄplacentiam in mente ⁊ appetiui illud feciſ
ſe multociens ⁊ cuȝ multis pſonis. Et ſic nō
opoꝛtet te indicare ↄfeſſoꝛi te iam feciſſe il
lud peccatum. niſi foꝛte alias indicaſſes eid̄.
et niſi pro maioꝛi humilitate et merito ve
lis ip̄m ei ſimiliter explicare. Sbi aūt recoꝛ
daris te habuiſſe opoꝛtunitatem. faciendi
aliquod peccatum quod non feciſti. et iſta
recoꝛdatione non gaudes te euaſiſſe illud
peccatum. nec regraciaris deo quia cuſto
diui te ab ipſo. et abſtulit opoꝛtunitatem ⁊
voluntatem faciendi ipſum. omnia iſta ſt̄
plenius reſeranda. Videt᷑ em̄ hec magna
ingratitudo. et peccati ↄmiſſio voluntaria.
Sed ſi in predicta recoꝛdatiōe peccatoꝝ
et maxime carnalium. non poſſes vitare cō
placenciam et motus carnis. dum velles eā
ſtudioſe recolere cauſa te ipſum excitandi
ad ↄpūctionem et doloꝛem. conſulo tibi ꝙ
nō ea ſpecialiter recolas. nec etiam alia pec
cata que non potes ſine ↄplacencia recoleꝛe.

ſicut eſt vindicta facta per te vel per aliuꝫ de inimico tuo· aut damnuꝫ· vel mors ſi quē occidiſti· Debes ergo omnia peccata tua ſi vis ↄfiteri generaliter· ſub duobus· ſcꝫ ſupbia ⁊ delectacione carnis ↄfiteri· dicendo ſic corde meditando et ore ꝓferendo dico meam culpaꝫ de ſupbia quā habui ↄtra deū et proximum iraſcendo· inuidendo· alios ꝓuocando· mundi gloriam appetendo· proximos iudicando· dei creaturas ↄtemnendo· meipſm bonum reputādo· et alios vilificando· de dei operibus ac iudiciis et eius ꝑmiſſionibus murmurando· bonas eius inſpirationes et omnia eius beneficia negligēdo· impetus vicioſos ſectando· blaſphemando et nomē dei īfamiā ꝓferēdo· et linguā meā ↄtra veritatem per mendatia ⁊ ſimultiōes· per duplicitates ⁊ adulatiōes· per iuramēta ⁊ multa alia verba vicioſa laxando· ocioſe ac accidioſe viuendo· de me nimis ↄfitendo· de fide dubitando· de occultis dei opibꝰ rationem preſumptuoſe querendo· plus q̄ꝫ optet ſapere de deo ⁊ proximo· Et de hoc ſeculo ſcire cupiendo· graciaꝫ dei non humi

liter affectãdo dono dei occultando themē
rarie ꝓpalando non in veritate. ſed in ypo
criſi et falſitate coram deo et hoībus am
bulando. Et multa alia ꝑ ſupbiam mētalit̄
et corporaliter exercēdo poſtq̄ ꝯfeſſus es
dic animo tuo maxime qn̄do vides te morti
ꝓximuz: O anima mea egreſſus tu⁹ aꝓpro
pinquat ⁊ prope eſt terminus tue ſuperbie.
et ꝓpe eſt finis delectacionis huius mundi
et miſere carnis tue quas delectacionibus
corporalibus ptuliſti plus ipſas amando q̄
deum: plus ſibi ꝯplacendo q̄ tibi plus labo
rando pro ipſa q̄ pro te: plus obediēs ei⁹
ꝯcupiſcencijs q̄ diuinis inſpirationibus et
ꝯſilijs: ſcz dum ꝯtempſiſti ſatiſfacere ſibi ī
delectationibus gule ⁊ luxurie multis ⁊ di
uerſis modis opere et voluntate atq̄ ſacia
re eius. viſum: auditum: guſtum: tactum:
⁊ odoratum: q̄tum ⁊ qualiter potuiſti: Cō
ſenſiſti amori ipſius carnis amittere partē
maximam tui tpis ſupflue dormiēdo et qui
eſcendo in multis operibus vicioſis ac occu
pando in nimia cura ⁊ ſolicitudine reꝝ tpa
lium et corporalium te exercendo plus ꝓpt̄
auaritiam ⁊ delectacionem q̄ ꝓpter neceſſi

tatem· Cōſenſiſti eius pigriciei quā habuit
ſemp ad operādum bonū· et eius ſollicitudi
ni quā habuit ad pagendum malum qd po
tuit· In hijs fuit vita mea· in hijs expendi
tempus meū· Ubi ergo es o vanitas mea·
ꝛ ſupbia mea quo perrexiſtis/ delectatiōes
mee carnis quid michi attuliſtis/ quid mihi
reliquiſtis pro ſubiectōne ꝛ obediēcia qua
vobis tot annis deſeruiui/ pro vobis cōmu
taui vitam eternā· amiſi deum· acquiſiui in
fernum· pdidi gaudia infinita· ꝛ lucratus
ſum lamenta eterna· priuatus ſuz ſocietate
ſanctorū ꝛ angelorum· ꝛ merui fieri ſocius
ciuium infernorum· Conſidera ergo o anima
mea qualem te fecit deus· qz ad ymaginem
et ſimilitudinem ſuā· et mō ſic es denigrata
peccatis· nec aliquā virtutez in te agnoſcis·
Cōſidera in te ymaginem temptatoris tui·
qui te depinxit colore· ſupbie· gule· luxurie·
auaricie· vane glorie· inuidie· ꝛ accidie· et i
gratitudinis· et negligēcie· odij· et vindicte·
tibi ſuaſit ɔtemptum dei· et appoſui amorez
ſeculi· te induxit ɔtra proximum ad murmu
randū· iudicandum· decipiendū· deſpicien

dum: ꝯtemnendum: detrahendum: et alios defectos ponderandū: Et tua grauia vicia non videnduz. Nō video igit' o anima mea nisi vt prouoceris ad gemitū: fletum: planctum: triſticiam: ꝯ lamentuz. Et clames humiliter et feruenter ad dominū. Dn̄e ne in furoꝛe. ꝛc̄. Miſerere mei deus. ꝛc̄.

Qualiter cogitationes inhoneſte ſunt confitende. C. xviij.

Pleriq3 dubitāt ſi cogitaciōes īhoneſte ſint exterius explicande: Credo ꝙ hoc facere ſit puritatis et pfectionis et magni meriti: ſed non credo eē neceſſitatis ſemp niſi qn̄ ex nimia moꝛa facta in cogitacione illa homo ſentiret ſe inclinari ad faciendūz ꝯ pficiendum cogitatum ſi haberet opoꝛtunitatez quaz vellet aut ſi pollueret ex illa vehementi cogitacione moꝛoſa. aut ſi īnoꝛdinate afficeret' ad aliq3 pſonam et de ipſa multum moleſtaret' incogitacione habēdo mot9 carnis ꝯ ymaginādo habere aliquos actus impudicos cū ipa pſona. Hunc enim affectum inoꝛdinatum debes exprimere cū cogitacionibus ꝯ motibus carnis pcedenti

bus ex ip̄o affectu· dicēdo ſic habui affectū
ſenſualem et inordinatum ad quādam muli
erem· vel quēdam iuuenē· talis ɔdicionis· et
hunc affectum ɔcepi ex ɔplacencia habita
in aſpectu et collocutione ac p̄ſencia corpo
rali ip̄ius· de ip̄a vel de ip̄o habui tot vicibus·
aut multociens ymaginatiōes turpes· reſpi
ciendo cum oculis corporis vel mentis· vel
faciem vel aliam ptem corporis eius· Et y
maginādo cū ipſa pſona habere amplexuz
ɀ oſcula· vel talē actum impudicuz· ɀ in hiis
feci moram per magnum ſpaciuz· habendo
ibi motus carnis libidinoſos· Et ſpālit̄ acci
dit michi in oratōe exiſtēdo· aut miſſaz dicē
do· et ſemp fui negligens laborare p poſſe
ad expellendum talia per potenciam· ppter
nimiā delectacionē quā habebam ibidē· nec
curaui q̄ꝛtū potui refrenare oculos ab aſpe
ctu iſtius pſone· qn̄ habui p̄ſentiam eius.
Quicūqꝫ igitur tales et tali modo cogitaci
ones ɀ affectiones exprimeret vicioſas· ab
eis liberaret· dūmō cū tali ɔfeſſiōe cito ɔti
nuaret orōnem ɀ cuſtodiā ſenſuū· qꝛ demō
nō pōt ſuſtinere humilitatez pure ɔfeſſiōis·

cum ſit ſupbus ꝛ immūdus. ꝛ omnis humili tatis et mundicie inimicus. Et ideo non eſt melioꝛ via et facilioꝛ ad euadēdum temptaciones ſupbie et luxurie. q̄ȝ omnes cogitaciones viciosas cum ſuis circumſtancijs ocurrentibus in carne vel in mente ſepe ꝛ clare detegere cōfeſſoꝛi et tociēs exprimere quociens renouantur.

De motibus carnis. c.xix.

Sciendum eſt ꝙ motus in carne qui nō pueniit ex cogitacione impudica. abſqȝ volūtate aut ſine cauſa. ſciȝ viſus vel auditꝰ ſiue aliqua cauſa extrinseca inhoneſta. ſine dubio puenit ex nimia repletione pꝛius facta in cibo et potu. Quidam tamen putant ꝙ pueniāt ex nimia vigilia. qd pōt eē maxime qn̄ ꝯſtat eis ꝙ nō puenit eis ex aliqua cauſa p̄dicta. Et ideo opoꝛtet hominē ẜ eſſe parcum in dieta quo ad qualitatem et quantitatem. qn̄ de talibus moleſtatᷣ cōtꝛa volūtatem et diſplicenciā ſuaȝ. Naȝ intra coꝛpꝰ oritᷣ cauſa. qꝛ ſcdm Theo. venter ꝛ genitalia proxima ſunt. et hoc intelligo qn̄ non a cauſa extorioꝛi ꝛ tunc opoꝛtet cauere ipſiuȝ

ab aſpectibus et a collocutiōe et ab approxi
matione pſonarū in quarū pſencia ſentit ſe
ſenſualiter delectari. Alioquin ille qui vide
tur motus naturalis fieret viciosus. Et qꝫ
uis ſit ſecurū ꝯfiteri tales mot9 procedētes
ſine cauſa viciosa quorū intempancia videt
cauſa dūꝫ tamen per ipos non turbet amor
et deſideriū puritatis in corde corporalis
caſtitas non maculat. Qui vero procedunt
a cauſa vicioſa ꝯfitende ſunt cauſe locus et
tempus et mora contracta in eis et vices
motuū ſicut ſupra de circūſtanciis peccato
rū dictum eſt. Non em̄ ſufficit generaliter
dicere culpā de motibus. Sed debes dice
re ſic. dum eſſem in eccleſia vel in orone vel
dum audirem miſſam aut pdicationem cogita
ui talem actum turpem aut habui memoriam
alicuius pſone in cuius aſpectu iam habui
vanam ꝯplacētiam aut inordinatum amorē.
Aut aſpexi in eccleſia talem pſonam cum cō
placencia impudica. cuius cauſa habui mo
tus carnis impudicos tociens. et per tātam
moram. Et ſi dixiſti illi pſone tibi gracioſe
aliqua verba prolixe aut feciſti aliqd ſerui

ciū malicioſe. vt ſcꝫ heres ꝯplacentiā libidinoſaꝫ et motus carnales per maioreꝫ morā. totū confiteri debes. maxime ſi verba non dixiſſes. aut ſeruiciuꝫ non feciſſes ſic ꝑlixe mſi de iſti⁹ ꝑſencia delectacōeꝫ nō huiſſes.

¶ De piculo familiaritatis dn̄arū. ¶ c. xx.

Quomā multi videntur negligere vt agnoſcant affectiones ſuas viciosas et pꝯſequens non curant ꝯfiteri. cum tamē diligenter ſint ꝑſcrutande. et cum ſuis viciis orientibus ex ipſis exprimende. Jdeo preter mittere non intendo. ꝙ multi nimis afficiunt̄ ad ſeipſos. Quidam ad aliquas ꝑſonas. quidam ad honores. quidaꝫ ad diuicias tp̄ales. Et qꝛ hec ſunt ſicut murus int̄ deum et animā. ideo nullus hominū habens aliqđ de predictis. pōt in via dei proficere. nec habere puram orōnem. Et maxime qn̄ eſt carnalis affectio ad ꝑſonam. et de hac intendo mō loqui. naꝫ talis affectio multos ſp̄ualites ſub ſpecie amicicie ſp̄ualis a ſtatu orationis impedit et impediuit. hec eſt inquietudo mentis peſtifera. orationeꝫ mentis ꝯ oris inficiens et diſpergens. et affectos cō

trarios oꝛoni in̄ mente generat et exercet.
Nam ſicut oꝛacio pura mentē purificat et
illuminat: letificat. foꝛtificat ⁊ impinguat.
Sic carnalis affectio ⁊ immūda mentē in
ficit et obſcurat. ↄtriſtat: debilitat ⁊ deſic
cat. et coꝛpus eiuſdem maledictionis impli
cat. Et quoniā ſpūalibus loquoꝛ ꝓpt' quos
iſta ſcribo nouerint ipſi ꝙ licet carnalis aff
ectio ſit om̄ibus ꝑiculoſa ⁊ damnoſa. eis tñ
ꝑniciosa eſt magis. maxime qñ ↄuerſant' cū
ꝑſona que ſpūalis videtur. nam ꝗuis hoꝝ
principiū videat' eſſe purum frequēs tamē
familiaritas domeſticū eſt ꝑiculū delecta
bile detrimētū ⁊ malū occultū bono coloꝛe
depictū. que quidē familiaritas quāto plus
creſcit tanto plus infirmat' principale mo
tiuū ⁊ vtriuſq; puritas maculat'. non tñ de
hoc ſtatim ꝑpendūt. q2 ſagittarius a princi
pio nō mittit ſagittas venenatas. ſed ſoluꝫ
aqualit' vulnerantes et amoꝛē augmētātes.
Ad tñ vero in breui deueniunt vt iam non
velut angelos ſicut inceperant ſemuicem
alloq̄ātur ⁊ videāt. ſed tanq̄ carne veſtitos
ſe mutuo intueantur. et ſenciant mētes qui

buſdam commendationibus ac v̉bis blandi
toriis ⁊ adulatoriis·que videt̄ ex prima de
uotōne pcedere: Exinde vn⁹ incipit alteri⁹
appetere preſentiam corporalem·quia for
ma vel ſpecies corporum in vtriuſqꝫ mente
ↄcepta·incitat eos ad volenduꝫ p̄ñciam cor
poralē·qua inſit eis p̄ſencia mētalis·Sicqꝫ
ſp̄ualis deuocio·paulatim ↄuertit̄ in corpo
ralem ⁊ carnalem·Et ſic ip̄oꝝ mentes que
ſolebant in oꝛ̄one cuꝫ deo abſqꝫ intermedio
loqui·nunc interſe ⁊ deuꝫ alter alterius po
nit corporalem effigieꝫ quā velāt ⁊ obtene
brant·ponentes ſibiipſis facieꝫ dei cuꝫ facie
creature ⁊ nō minus horrenduꝫ eſt·cuꝫ hij
propriū errorem pcipere ⁊ emēdare debe
rent·in ip̄is pocius nutrimentuꝫ erroris to
tum illud iudicant ex maxima caritate pro
cedere·cui⁹ merito puto ⁊ ſibimuicem men
cientes referunt·q̄ꝑ in oꝛ̄one vnus alteri p̄
ſentat̄ magis eis delectabile·ac ſi pro ſe in
uicem orare cogant̄ gr̄a ⁊ v̉tute diuina·ac
p hoc ↄſolationem ſimpliciter ſenſualē quā
habent i illa repn̄tatione de ſemuicē facta i
orone p̄dicta·eſtimāt ⁊ affirmāt ac aſſerūt

eſſe ſpūalez grām et diuinā· Quales autē
illuſiones recipiant a ſagittario ſupradicto·
ſpāliter mulieres que cicius fidem adhibēt
illuſioni mētali·eēt horribile et quaſi impoſ
ſibile declarare· Sentiunt namq; in orone
p̄fata ꝛ repñtatione mentali·calorē quēdaȝ
ignituȝ a ſagittario illo iactatuȝ·quē credūt
et dicunt eſſe ignem caritatis a ſpū ſancto
tranſmiſſum·volentē cōiungere ſpm̄ vnius
ſpūi alteri9 vinculo caritatis·cuȝ tñ ſit ignis
libidinoſi amoris·ꝑ vt frequēcia mãifeſtāt·
ꝛ inde deliberant ſe tanq; ſpūaliter vnitos·
poſſe ſecurius ſepius ac ꝓlixius ſimul loqui·
atq; in hoc tpus nō ꝑdere ſed lucrari·vnde
modos inſolitos et cautelas mirabiles ad
inueniūt·quibus ꝓcurant ſimul colloqui·et
frequēter allegantes vnus alteri cauſas v
tilitate ac neceſſitate depictas·cū tñ ī veri
tate nichil aliud ſit cauſa niſi ou9·cui racio
oīs iaȝ ſuccumbit· Hic itaq; carnali ꝯcu
piſcēcia ſeu ꝯplacēcia excecati·tp̄e qd̄ olim
ꝯſueuerant in orone expendere ac ſpūalit̄

occuꝑare nunc in huiōi familiaritatibus ⁊
colloquijs ꝑdunt. Et ſic qd̉ dolēdū ē alloc u
ciones diuinas ꝓ carnalibus cōmutantes.
Ammō igit̉ niſi moꝛa ſerotina cogente aut
alia ineuitabili cauſa non poſſunt ab inuicē
diſcedere ⁊ tunc inuite ⁊ triſtes diſcedunt.
Hec autē triſticia eſt certiſſimuꝫ indicium
ꝙ carnis vinculo ſunt allegati. Et per hec
viſitaciōes ⁊ ꝯſolationes diuine a carnab⁹
et dyabolicis diſcernuntur. Demiꝙꝫ ꝙ̃uis ſe
multis exponant periculis ⁊ multa mala in
currāt dum eoꝛuꝫ obtenebratis cōſciencijs
iudicant quedā ſibi tāꝙꝫ ſpūalibus eē licita
que fieri nequeunt abſqꝫ ꝑiculo et peccato.
Putaui tñ meli⁹ eē non multa de hoc cala
mo exarare. hec tñ tacere non valeo quin a
liqualiter referam. maxime. qꝛ non longe a
tempoꝛibus iſtis ſimilia ꝯtigerunt. Tandē
ſpūales ꝑdicti quãqꝫ ſe deduci ꝑmittunt vt
ſemuicem familiariter tangāt ſub ſpecie ca
ritatis. reſerantes ſibimuicē immenſum coꝛ
dis amoꝛē qd̉ impꝛudenter caritatem appel
lant. Sed in hac reſeratione amoꝛis ē ſum
muꝫ ꝑiculum quia ex hoc fabricant̉ ſagitte

que mentes eorū vulnerant mortaliter atq̃ venenāt. Et q̊d ſup omnia videt̃ michi hor rendum deo angelis. hoīibus. et demoni bus. fuerunt iam alique ſpūales nomine ſpi ritu luxurioſo imbute. que in excuſationem ſue libidinis preſumpſerunt dicere ſe habu iſſe in illis actibus impudicis magna ſenti menta de deo. Quod nichil iudico aliud eē̄ niſi quoddā incitamētum et inductiuum ad ſimilia ſecurius intrandum. et peiora perpe trādum. dic michi qui talibus credis et ad heres. ſi iſte ſunt vere ſpūales vt aſſeris. Quid aliud loqui aut facere deberent. niſi q̊d a ſpirituſancto ꝓcedere pōt vel ꝓcedit. ab illo autē nichil procedit noxium. ſʒ ſoluʒ q̊d ē vtile et honeſtum. Quid enī ad ſpiri tumſanctuʒ de talibus oſculis. aut qualē ho norem inde cōſequit̃ deus. et que vtilitas aut que neceſſitas tibi ad ſalutem vel alteri vt hos tactus facias vel paciaris. que duē cio ſpūs ad libidinem carnis. Que igit̃ tua p̄ſumpcio vt hanc ↄtumeliā iferas ſpiritui ſancto. ſcʒ attribuendo ſibi tue impudicicie ſetorem. queʒ vix demones paciūt̃. que inq̃ʒ

temeritas tua mulier ypocrita a facie dei ꝓ
iecta. vt dicas delectacionē carnis libidino
ſam. eē graciam et ꝯſolationem diuinā. Re
cede ergo fera peſſima de finibus meis: qꝛ
demones nequeūt tuā p̄ſenciam ſuſtinere.
Hec itaqꝫ frēs kariſſimi non incōgrue huic
operi ſunt inſerta. vt ſciat vnuſquiſqꝫ ꝙ hec
venenoſa affectio ſub colore ſpiritus acqui
ſita. ſumme impedit puritatem ꝯfeſſionis ⁊
cordis mundiciā: vt ſic hanc fugiat tanqꝫ vi
cioſam rubiginē: que vix pōt aboleri de mē
te. ſi alicui fuerit a ꝑplicata. p̄cipue: qꝛ tales
ꝑſone q̄ꝫdiu ſunt hac ſagitta ꝑcuſſe. quaſi nū
q̄ꝫ pure et integre ꝯfitentur. eo ꝙ ip̄m mor
bum deſpectabilē in ꝑſona ſpūali verecūdā
tur tociens detegere plene et integre cōfe
ſſori. qꝛ verent̄ exprimere aliquas circūſtā
cias tali affectioni ānexas: quas vel tacent
vel exprimūt imꝑfecte. vtentes verbis opi
entibus dictum morbū. ſic vt occupacio mē
tis ſit quaſi ꝯtinua circa ꝑſonam dilectā. ⁊
in orōne et in cunctis actibus ſuis. Et yma
ginationes turpes de ipſa. de vana compla
cencia cordis. et in memoria ⁊ aſpectu mēta

li ipſius et negligēcia in euitando ei⁹ pſen
ciā et colloquiū ⁊ alia que ſibiipi expiuntur
ꝓpterea ſepe mutant ꝯfeſſorem aut vellent
mutare ſi poſſent. Sic ꝗ triſtes ſunt ⁊ acci
dioſi frequēter tam ratione affectionis flu
ctuātis in mēte: q̄ȝ ratiōe ꝯfeſſiōis ipfecte
de qua ipſimet ꝯteſtant'. Sed eo qḋ peius eſt
cum ipſi debent querere medicos ſpūales
cautos ⁊ peritos: ac exptos: qui ſcirēt illā
egritudinē et cauſas eius agnoſcere: ⁊ con
gruū remediuȝ adhibere. Nō ſoluȝ non faci
unt: ſed pocius ſi ſemel ad aliquē taleȝ pue
nerit ipm extunc fugiunt nec reuertūt' ad
ip̄m. Querunt ergo cōfeſſores ydiotas et
ſimplices: qui nec morbum intelligunt nec
cauſas eius cognoſcūt nec ideo ſciūt ꝯgruā
adhibere medelā. Tm̄ de hac materia dixiſſe
ſufficiat vt p hoc animent' p viam puram ⁊
immaculatā incedere et fugere piculoſam
peſtem familiaritateȝ mulierum ſpiritualiū
que non melius q̄ȝ fugiendo vitat'. Satis
em̄ poſſet quis hac ſagitta pcuſſus ſe ieiu
nijs. vigilijs ac diſciplinis affligere et ora
re: qȝ ſi nō fugiat pſonā et omnē occaſionē

ꝯſpiciat nūq̄ curabit illo morbo ſʒ magis augebit illō vuln⁹ ꝓpt̄ qō ſequamur auxiliū ſiue ꝯſiliū beati Jero. dicētis Feminā quā vides bene ꝯuerſantē mente dilige nō corporali frequēcia qꝛ iniciū libidinis in viſitatione mulierū eſt. Et mūdus cū mulieribus non melius vincit̄ q̄ fugiēdo. qꝛ cū ceteris vicijs ⁊ moribus quis poſſet reſiſtere huic tn̄ non pōt niſi p fugā. Et alibi. Si mulier potuit vincere eum qui iam erat in paradiſo. non eſt mirū ſi eos impediat qui nondū ad paradiſum ꝑuenerunt. Et iterū. ſolus cū ſola non ſedeas in ſecreto abſq̄ arbitro et teſte. Et idem ne ſub eodem tecto ſolus cū muliere māſeris nec in ꝑterita caſtitate cōfidas quia nec tu ſampſone forcior nec ſalomone ſapiēcior. Si forte dicas iam corpus emortuū eſt. dico tibi qm̄ dyabolus viuit cuius flatus prunas extinctas ardere facit. Idem dicit. Omes v̄gines criſti et puellas aut equalit̄ dilige aut equalit̄ ignora. Itē beatus Aug⁹. dicit. ſermo breuis ⁊ rigidus cū mulieribus eſt habendus. nec tn̄ qꝛ ſanctiores fuerint ideo minus cauēde. Quo. n.

ſanctiores fuerint eō magis alliciunt ⁊ ſub
ꝑtextu blandi ſermonis immiſcent ſe vicijs
impꝛiſſime libidinis. Crede michi epūs ſum
in xp̄o loquor nō mēcior. Cedros libani id
eſt ↄtemplationis altiſſime homines et gre
gum arietes id eſt magnos ꝑlatos eccleſie
ſub hac ſpecie corruiſſe repi de quoꝝ caſu
non magis ꝑſumebam ꝙ̄ Jero. ⁊ Ambro.

Dic apt Bernardus. Quotidie ↄuerſaris
cuꝫ muliere ⁊ ↄtinens vis putari eſto ꝙ ſis
maculam tn̄ ſuſpitionis portas. Scādalum
michi es tolle materiā et cauſam ſcandali.
qꝛ ve homini illi p quē ſcādalum venit.

De verbis viciosis. .c.xxi.

Sciendū ꝙ verba viciosa et grauia diſt
incte ſunt ↄfitenda ſcꝫ ſcd̄m dr̄as ſuas
⁊ cū circunſtācijs ⁊ occaſionibus eorūdem.
De murmuratione que fit qn̄ narratꝛ defec
tus ꝑſone abſentis ſic ↄfiteri habes Dic vtꝝ
Uere vel falſe ⁊ ꝓpter quā cauſaꝫ ſcꝫ ꝓpter o
dium vel vindictaꝫ ſi induxiſti vel induce
re cogitaſti aliquem ad hoc vel deſpexiſti
ex hoc ſi alicui ex hoc nocuiſti vel audienti
generaſti odiū de illo de quo dixiſti vel ali

quid mali accidit aut velle accedere deſidē
raſti. Non ergo ſufficit dicere multociens
murmuraui et de multis niſi iſta explices
nō tñ dicas defectum de quo murmuraſti
ſi eſt verus nec nomen pſone ꝛ dicat᷑ quali
tas pſone aggrauantis peccatuꝫ ſicut ſi de
patre tuo de ſancto viro de p̄lato ꝛ ꝓpter
quā cauſam. Et ſi defectus ē falſus ꝯfiteri
defectum ꝛ pſonaꝫ cui falſum impoſuiſti et
debes reuocare coram illis quibus ꝓpalaſti
maxime ſi defectus eſſet grauis. Sunt tñ
quidā qui vt minus diſpliceant ꝯfeſſori ex
primūt pſonam cui fecerunt iniuriā vel de
qua murmurauerūt qñ ipa pſona reputat᷑
mala quaſi ab omibus vel pre omibus odio
ſa vt ꝑ hoc iudicent᷑ minus peccaſſe. Sed
hoc eſt vicioſe dictum qz debent in cordibꝰ
ſuis reputare et ꝑ ꝯfeſſioneꝫ oſtendere ſe
ipos eſſe peiores ꝙ illa pſona quā in ſui ex
cuſationeꝫ nominare p̄ſumunt. Quidam ad
huc peius faciunt qz vt placeant ꝯfeſſori ꝑ
ſonā exprimūt de qua murmurauerunt aut
offenderunt aufferendo rem aut impedien
do eius bonum quia ſciunt illam perſonam

diſplicibilem ɔfeſſori. Jſti grauius peccāt
ſic ɔfitendo q̄ꝫ ſit peccatuꝫ ɔfeſſum q2 ɔtra
caritatem proximi dupliciter peccant: quia
faciunt ɔfeſſoreꝫ de peccato gaudere qđ ɔ
fitent̄ ⁊ dicit̄ iniuria quā alteri inferunt ⁊
ſic nō dolent de peccato qđ ɔfitent̄ ſꝫ poci9
gaudent putātes p̄ hoc captare beniuolen
ciā detractione que grauior eſt cōfeſſoris
q̄m detractio eſt quaſi quoddā homicidiuꝫ
ſp̄uale occultū: ſicut q̄n aliquis audit aliquē
laudari de aliqua v̄tute ⁊ ſufficiencia cona
tur auferre de corde laudantis aut cuiuſ li
bet audientis illam bonā opinioneꝫ que ha
bet̄ de illo negando illud ⁊ pocius defectū
iſtius declarando aut ypocritam appellan
do: q2 dicit q̄ quicquid facit pro humana
laude facit hoc autem vicium committitur
propter inuidiam aut vanam gloriam. Nā
detractor querit laudari ſuper alios et po
tiſſime ſuper illum cui detrahit aut timet
minus reputari quā ille qui laudatur et in
de oritur graue peccatū q2 affectant mortē
aut expulſionē aut tribulationem aut caſuꝫ
illius de cuius laude triſtat̄ ⁊ ſtatim ſunt ď

poſiti ad audiendũ hoc de ipſo cuꝫ gaudio.
qȯ viciuꝫ nonnullos ſpūales pulſat qui non
dum paraclitum receperūt: Quidā aūt ore
non murmurāt nec detrahunt de alijs. ne ꝯ
ipſi deſpiciant᷑ aut murmuret᷑ de ipſis. appe
tunt tn̄ illud ab alijs fieri: Et omīa talia cū
motis ꝯ cauſis ſunt ꝯfitenda integre. De du
plicitate qua dicunt᷑ mēdacia. que ē qn̄ ling
ua ꝯ intencio nō ꝯcordant. qꝛ facit intelligi
et credi qȯ non eſt: tales qn̄qꝫ ſunt duplici
tates ꝓditorie. ſicut fuerunt in iuda. quādo
dixit. Aue rabi. Iſti mel in ore gerunt et
retro pungere querūt. naꝫ poſt oſculū fecit
xp̄m capi. De ſimulatione que eſt v̇bis ſig
nis ꝯ opibus exterioribus cuiꝰ ꝯtrariuꝫ eſt
in mente. hoc ē ꝓpriū ypocritarū. Eſt auteꝫ
ſimulacio falſitas veritate depicta. vel vici
um v̇bis et actibus v̇tuoſis opertū. Simu
lacio in v̇bis. eſt qn̄ te dicis inſipiētem ꝯ vi
cioſuꝫ. vt p h̄ hūilis reputeris. ꝯ cū hoc p̄eli
gis vt non credat᷑ nec reputeris. quia appe
tis v̇tuoſus ꝯ ſufficiens reputari. ꝯ ecōtra
rio turbaris ſi talis reputareris: Eſt ergo
humilitas in v̇bo. ſupbia in mente. Simula

cio in ope eſt qn̄ fit actus v̓tuoſus vt acqui
rat̓ ſolum fama. Simulacio in ſigno ē qn̄
p̄tēdit̓ honeſtas in ſenſibus ſed cor eſt ple
nū ihoneſtate nec trahit̓ q̄s ab ope niſi qꝛ
caret oportunitate quā vellet; Hic quidaꝫ
religioſi de die qn̄ vidant̓ vt putent̓ ſancti
⁊ honeſti ſenſus ſuos valde oponūt ⁊ maxi
me in officio ⁊ in choro inclinationes ꝓfun
das ⁊ ſimilia faciendo: ſed de nocte nulla
ſigna deuotionis oſtendūt dum nō ſenciūt
ſe videri ſic quidā ſe macerant abſtinendo
vt ſpūales appareant ⁊ iudicent̓. Aliqui ex
terius apparent patientes ſubridendo qui
tamē pleni ira et triſticia dolent de iniuria
eis facta et ſic om̄is ypocrita eſt ſimulator
duplex et falſus ⁊ p ōns inimicus ⁊ ꝓditor
veritatis. Et ideo qꝛ huic vicio multa ſunt
ānexa alia cū diligenti examinatiōe debent
in cōfeſſione euomere virus ſuū. Mendacia
ſunt ſcđm ſuas ſpēs ꝯfitēda: qꝛ quedā ſunt
aliis noxia ⁊ hec grauiora non noxiis: que
daꝫ deliberate ꝓlata grauiora illis que pro
ferunt̓ a caſu: quedā ſunt iocoſa ad gaudiū
ꝓuocancia que tn̄ a viris ꝑfectis ſunt artā

da· Qui vero dicunt mēdacia ꝑ quandā in
aduertenciā/ſicut narrantes hyſtorias· aut
multū prolixe loquētes: debent ↄfiteri que
noſcunt falſa· Qui vero in ꝑdicationibus
narrant miracula non vera/aut hyſtorias
deriſiuas ſeu fabulas/aut textum ſcripture
ſancte trahunt indebite/vt coaptent verba·
male faciūt ⁊ ↄfiteri debent/qꝛ tot varieta
tes ſunt in ſacra ſcriptura que poſſunt dici·
qm̄ mendacio non eget deus/Adulatoria vt
ſunt v̄ba blanditoria ad ↄplacendū· vel vt
ↄmendet'· vel vt beniuolus fiat/vel vt ſerui
ciū reſpiciat/ſunt ↄfitenda tanqꝫ mendacia·
exprimendo intencioneꝫ quā habuerunt in
ꝑdictis/et potiſſime qui adulant' geſtibus
corporis ⁊ actibus manuū ⁊ oculorum· vt
oñdāt affectionē ⁊ ↄpaſſionē ad aliquē: qꝛ
tales omnes ſunt mendaces ⁊ falſi·

¶ Erudicio vtilis ad oīa ſupradicta· c.xxiii

Ut aūt ſcias melius ↄfiteri/ſtudeas ſal
tem ſemel in die examinare qūo tēpus
expēdiſti ⁊ diſcurre ꝑ ſingulas horas/cogi
tando loca in quibus fuiſti/cum quibus ꝑſo
nis/quid cogitaſti/quid dixiſti/quid audiui

ſti·quid feciſti· vt cognoſcas relaxationes
lingue: cordis ꝛ ſenſuꝫ·in quibus ꝛ quoci
ens offēdiſti·aut dediſti alijs materiā offē
dendi·et ſic ordina in mēte tua ſicut ea fue
ris memor ↄmiſiſſe·qꝛ meliꝰ explicabis oīa
que fueris memor· et illa pluries ꝑtracta
et ordinate repete in mēte tua/nec te pige
at in tali examinatiōe exercere·qꝛ pax ꝛ le
ticia mētis quā inde cōſequeris·ſuꝑ excedit
oīne mūdanū gaudiū· Nō ſi abſqꝫ difficul
tate magna ꝛ cū magna trāquillitate animi
iſtum modum volueris obſeruare·ſtude in
paucis delinquere·vt pauca poſſis recollere
ꝛ ↄfiteri·Cōfeſſorē eligas ↄpaſſiuū·ꝓbatū
in tēptacionibus·ꝛ in via ſe ↄtinēcie exercē
tem·Cui ſepe cōfitearis et aꝑies omnes de
fectꝰ clare et lucide·ꝛ ſtimulos quibus mo
leſtaris· Sit ille caritatiuꝰ ꝛ hūilis·diſcre
tus ꝛ intelligēs·ſic ꝙ poſſis ad ipm ↄfiden
ter recurrere·ꝛ ſciat tibi remediū adhibere·
Aliter aūt ſi cecus ceco ducatuꝫ preſtet·am
bo in foueā cadunt· Ad iſta melius obtinen
da·neceſſaria ē tibi ſolitudo· via·que ē prim
aria ad cordis mūdiciā·ꝛ tutela ad cuſtodi

am Unde ſi es religioſus: ſi pacē queris hic
minus egredieris. Verſus. Cella quaſi celū
ſit tibi qua celica cñas: Hic legas: hic oras
mediteris crimina plangas. Pax ē in cella
foris aūt plurima bella. Si autē es ſecula
ris fuge ꝯſorcia ꝗtum potes niſi ꝑ euidēti
vtilitate aut neceſſitate. Expedit etiam vt
portes in corde ꝓpoſitū tibi cauēdi ꝑ poſſe
ab omī offenſa dei et proximi. Et debes te
armare cū orone dicēdo. Deus in adiutoriū
meū intende. ⁊c̄. qꝛ ſine auxilio dei impoſſ
ibile ē te a quocūqꝫ minimo pc̄cō liberari.
Et ꝗuis deus ꝑmittat ꝗtūcunqꝫ ipm̄ roga
ueris in orone ne in aliqua peccata incidas.
nō tñ ꝓpter hoc deſiſtas a bono ꝓpoſito bñ
opandi. qꝛ hoc deus ꝑmittit vt agnoſcas te
infirmū et ꝯtinue diuino te auxilio indigere
nichilqꝫ boni ꝑ teipm̄ poſſe ꝑficere ꝗtūqꝫ
cupias et ꝓponas. ꝓpter qđ oportet ſemper
orare ⁊ non deficere. Ille autē ſemꝑ orat
qui nō ceſſat bñ facere ⁊ mala vitare deſide
rat. Si aūt ab incepto bono deſtiteris eo
ꝙ in orone nō exaudiris. tunc ē ſignū ſpūa
lis edificij qđ ē ꝯſciencie puritas carēs pri

cipio: cui ē ānexa ꝯgnicio ꝓprie vilitatis. Ad
qd̉ ꝯſequit̉. v̉tus hūilitatis que mētē i bono
ꝯfirmat: ⁊ facit hominē ꝯtentari de om̄ib⁹
iudicijs ⁊ pmiſſiōibus diuinis circa omneſ
creaturas ⁊ ſe. ¶ duz. n. in veritate teipm̄ ag
noſcis. om̄ibus ꝯpateris. nullū odis. nulli in
imicaris. plus gaudes de paſſionibus et pe
nis corporalibus. q̄ȝ de cōſolatiōibus carna
libus: qꝛ te vides iſta meruiſſe. et eē vtilia.
hec autē eē piculoſa. ¶ ſic ergo om̄ia p̄ter pec
catuȝ diligas. nichil p̄ter pc̄tm̄ timeas: ni
hil te p̄ter deū afficiat. nichil te niſi culpa ꝯ
triſtet. Et qm̄ cognicio et accuſacio ſuiipi⁹
que acquirit̉ p mentis mūdiciam. et ſolicitu
dine et mētali or̄one acquirit. Neceſſe eſt
vt quiſquis ad hanc puritatē pueníre affec
tet. ſolitudinē velut matrē or̄onis et mūdici
e amplectat̉. Et ibi in lectione ⁊ ſui cordis
ſcrutaciōe ſic ſe quotidie exerceat: q̄ omni
ocioſitate vitata: om̄iq̄ȝ hūana verecundia
poſtpoſita et deſpecta: ad veram. ad purā
et ad integrā et plenam confeſſionem nunc
ſe preparet et diſponat.

¶ Modus cognoſcēdi ſeipm̄. c. xxiii.

POſtremo qui vlt ad ſui ꝑfectaꝫ cogni
tionē cito et faciliter ꝑuenire· ac ꝑfec
te pacē ꝯſciencie poſſidere· primo coꝛ ſuuꝫ
ſpoliet ab om̄i amoꝛe ⁊ affectiōe ſenſuali a
quacūqꝫ ꝑſona ⁊ re tꝑali· ſic ꝙ inter deū et
coꝛ ſuū nulluꝫ ſit mediuꝫ· ⁊ nichil diligat ex
tra deuꝫ neqꝫ p̄ter deū· ⁊ tunc talis affectio
nō erit mediuꝫ impediēs· ſed adiuuās et co
aptans. Scd̄o exuat coꝛ ſuū ab amoꝛe inoꝛ
dinato ad ſeipm̄· ſic ꝙ nō ſit fur ⁊ latro ho
noꝛis et laudis· appetendo aliquid de hijs
que debentꝰ ſoli deo ſimpliciter· nichil etiaꝫ
terrenū appetat niſi ꝓ dei ſeruicio ⁊ vtilita
te anime ſue vel ꝓximi· ⁊ abneget ꝓpriā vo
luntatē· cupiat alienuꝫ velle pocius qꝫ ſuuꝫ
proficere· nec a voluntate dei ac eius per
miſſione animus ſuus diſcoꝛdet. Tercio ad
ſui ꝯſciencie ſtimuluꝫ frequēter ſe exerceat
memoꝛādo p̄terita delicta· ſeipm̄ arguēdo
de negligencia ꝯcupiſcencia ⁊ nequicia. De
negligēcia quidē ſe arguat· ſi coꝛ ſuum non
bn̄ cuſtodiuit· ſi tēpus inutiliter expendit·
ſi opa ſua in finē debitum non reduxit· Ad
huc ſi fuit negligens in oꝛone· in lectiōe· e

boni opis executiõe quoꝝ vnũ nõ ſufficit
ſine altero. Adhuc ſi fuit negligẽs ad agẽ
duz penitẽciaz de ↄmiſſis ad reſiſtendũ tẽp
taciõibus a deo pmiſſis ad ꝓficiendũ in bo
nis ſibi oſtenſis De ↄcupiſcẽcia aũt ſe repre
hẽdat cogitãdo ſi in ſe viuit aut vixit cõcu
piſcẽcia ⁊ voluptas appetẽdo dulcia mollia
⁊ cibaria ſapida veſtimẽta delicioſa ⁊ oble
ctamẽta luxurioſa cũ oĩa in primo motu ſꝫ
fugiẽda. Itẽ ſi viuit ĩ ſe vel vixit ↄcupiſcẽ
cia curioſitatis appetendo ſcire occulta dei
aut creaturarũ videre pulchra habere ꝑcio
ſa et ſilia que oĩa ꝓcedunt ex auaricia.
Itẽ ſi in ſe viuit aut vixit ↄcupiſcencia va
nitatis appetendo humanũ fauorẽ vel hono
rẽ laudẽ ⁊ ꝓpriaz gloriã hec oĩa que faciũt
hominẽ vanũ ſunt fugiẽda a quocũqꝫ ⁊ ma
xime religioſo qui debet ãbulare in verita
te corã deo ⁊ hoĩbus in cũctis bonis opi
bus ſuis et ordinare cor vba ⁊ opa i laudẽ
dei et edificationẽ ꝓximi ⁊ vtilitatẽ ſui nic
hil extra deũ nullatenus appetẽdo. De ne
quicia vero ſe arguat cogitando ſi in ſe vi
uit aut vixit iracũdia in vbo vel animo i ex

teriori ſigno et ſi aliquē ad iracūdiam ꝓuo
cauit hoc aūt viciū nō pōt corrigi niſi per
ſpm̄ veritatis. vt ſcȝ homo cōſideret quid
meruit ꝑ pc̄tm̄ mortale ac ꝑ hoc bonitatem
dei attendat et pacienciā que ipm̄ ſuſtinuit
vſqȝ nunc nec adhuc eū damnare vult cū iu
ſte poſſit ac potuerit quociens mortaliter
deliquit. Cū ergo veritas ingredit̄ animaȝ
et ibi ꝑmanet omē cor impaciēs et furioſuȝ
efficit̄ humile et māſuetū. Et omē cor durū
et impiuȝ efficit̄ piuȝ et ꝯpaſſiuū. Hec autē
v̇tus ingredit̄ ſolūmō in cor mundatū. Itē
cogitet ſi ī ſe viuit aut vixit nequicia īuidie
que de bono alterius ꝯtriſtat̄ et de malo io
cundat̄ qd̓ viciuȝ directe ꝯtradicit ſpūiſan
cto. Et ideo ex īuidia orit̄ pc̄tm̄ in ſpm̄ſcm̄
qd̓ dicit̄ inuidencia. Contra qd̓ ſcriptuȝ eſt
in matheo. An oculus tuus nequā ē qr ego
autē ſum bonus. Et ideo pc̄tm̄ hoc nō remi
ttit̄ in hoc ſeculo nec in futuro. Itē cogitȝ
ſi in eo eſt vel fuit nequicia accidie que con
ſurgit ex tedio boni aut ex ocioſitate nimi
a aut ex timore vel dolore alicuius mali. Et
ex hoc oriūt̄ peſſime ſuſpitiōes maligne co

gitaciões blaſphemie diffidēcia de do et fi
nalis deſperacio: Ad hanc ſepiſſime deueni
ūt in ſolercie dediti ⁊ qui ſe negligūt in bo
nis exercere ⁊ tpc ſuū vtiliter expēdere nec
nō qui nimis ē ābicioſus appetendo exceſſi
ue honorē talis qui appetit ſupra meritū
ſue ſufficiēcie nunq̄ʒ habet qd appetit ſʒ qd
peius ē iuſto dei iudicio tātomagis trahūt
q̄ʒtomagis ſeipos eleuauerūt ⁊ pcurauerūt
p alios trahi ſurſum: Qui ergo hoc vicium
vitare deſiderat ſtudeat ociū euitare ac mē
tis ⁊ corporis ſupare pigriciā: Eorūq̄ʒ oc
caſiões preſcindere que ſunt amor quietis
⁊ immoderācia victus ppter has duas cau
ſas peccata peſſima ſunt pretrata. Ex hijs
occaſionaliter venit ira dei ſup zodomā et
gomorrā: Jdcirco ſancti pres fugiētes de
ſeculo ad deſertuʒ: Cōtra illud viciuʒ accidi
e que inficit ⁊ diſſipat oīe bonū ſtatim ar
mis ſpācie ⁊ occupaciōis ⁊ ɔtinēcie fomēto
ne ocioſitatē radicē oīs mali incurrerēt
ſe principaliter muniebant.

Peccatorum origo. c. xxiiij

Omniū viciorū capitaliū vnuʒ ē iniciuʒ

ſcȝ ingratitudo. Duplex eñ radix eſt timor
male hũilians ⁊ amor male inflãmans. Tri
plex fomẽtũ ẽ ↄcupiſcẽcia carnis ⁊ oculoꝝ
et ſupbia vite. Septiforme caput ẽ ſupbia
ira: inuidia: accidia: auaricia: gula: luxuria
Iter que ſunt quinq̃ pctã ſpũalia ⁊ duo car
nalia: Cuȝ autẽ pctm̃ mortale nõ ſit aliud q̃
receſſus a deo p ipius ↄtemptũ in ſe vel in
ſuo p̄cepto: cõtemptus autẽ dei ſit ſupbia.
Igit̃ neceſſe ẽ vt ois peccati mortalis cul
pa ſumat iniciũ a ſupbia. Qꝛ vero nullus ↄtẽ
nit deuȝ vel ſuuȝ p̄ceptuȝ niſi qꝛ aliquid ab
ipo timet pdere aut vellet acquirere. Jdo
optet q̄ oĩe pccm̃ actuale trahat origiñẽ
ab hac duplici radice aut amoris aut timo
ris: Omnis autem timor hȝ ortum ab amo
re quia nullus timet perdere niſi qd̓ amat.
⁊ ideo amor et timor ab eodem fouent̃: Et
qꝛ amor moroinatus ẽ reſpectu boni tpalis
et illud ẽ interius excecellencia et exterius
pecunia inferius laſciuia carnis. Jdeo tria
ſunt fomẽta pccoꝝ vicioꝝ actualiuȝ et ra
dicalia duo ad que dum aĩa inordinate fer
tur oĩa pccã actualia ordinant̃. Et qꝛ hoc

fit ſcd̄m ſeptiformē modū· ideo ſunt ſeptē pcc̄a capitalia· ex quibus generatꝰ vniuerſitas pcc̄oꝝ. ¶ ·Pcc̄m in ſpm̄ſcm̄· c· xxv·

Quauis oīe pcc̄m ſit extra deū trinū ⁊ vnū· Appropriatꝰ tn̄ deo aliqd̄ pcc̄m ee in prem· aliqd̄ in filiū· aliqd̄ in ſpm̄ſcm̄· Pcc̄m aūt in ſpm̄ſcm̄ ē irremiſſibile in hoc ſeculo ⁊ in futuro· non qꝛ in hoc ſeculo non poſſit dimitti· ſed qꝛ non dimittitꝰ niſi raro aut vix in hoc ſeculo qͣtū ad culpā· ⁊ modicū in futuro qͣtum ad penā· Huius autem peccati ſex ſt̄ ſpēs· inuidia fraterne gr̄a· impūgnacio veritatis agnite· deſperacio· preſumpcio· obſtinacio· finalis impenitnecia·· Primū ē ꝯtra caritatem dei· inqͣtum dolet ꝙ dn̄s deus eſt bonus· qui ex bonitate ſua dat gr̄am· ⁊ ē ꝯtra caritatē ꝓximi· Scd̄m ē ꝯtra veritatē fidei· que ē fundamētū nr̄e ſalutis· Terciū ē cōtra miſericordiā dei· qꝛ credit ſe plus peccaſſe qͣꝫ deus poſſit ꝑcere· Qrtum ē ꝯtra iuſticiā dei· qꝛ tm̄ ꝓſumit d̄ miſericordia dei· ꝙ credit ſe nō debere puniri de peccatis· ac ꝑ hoc ſe relaxat ad peccādū ⁊ penitere nō curat· Quīntū ē contra

gr̄am penitēcialez que facit reſilire a pecca
tis omiſſis. Sextum ē ɔtra gr̄am peniten
cialem que facit ꝑcauere a ɔmittēdis. ſcd̄m
ꝙ ipa finalis impenitēcia dicit̄ ꝓpoſitū nō
penitēdi ſic. n. ē ſpecies peccati in ſpm̄ſcm̄.
ſcd̄m autē ꝙ finalis impenitēcia dicit ɔtinu
atione peccati vſq̄ȝ in finē ſic ē ſequela oīm
mortaliuȝ pctōꝝ que in hac vita nō remit
tunt̄ et maxime omniū ſpēꝝ pecc̄i in ſpm̄ſcm̄.
Et ſic omne peccatū iniciuȝ ſumit a ſupbia.
et finē hȝ a finali impenitēcia in quā qui de
uenit punit̄ in gehenna a qua finali impeni
tēcia nullus peccans mortaliter pōt libera
ri niſi interueniat gr̄a mediatoris xp̄i.

Peccati deſcripcio. c.xxvi.

Cum omne peccatuȝ dicat receſſuȝ vo
luntatis a primo principio inq̄ꝫtuȝ ip̄a
voluntas nata ē agi ab ip̄o et ſcd̄m ip̄m et
ꝓpter ip̄m. ideo omne peccatuȝ ē inordina
cio mentis ſiue voluntatis circa quaȝ nata
ſunt eſſe v̄tus et viciuȝ. Peccatum igitur
actuale ē actualis inordinacio voluntatis.
vel ſcd̄m Auguſtinū pcc̄m actuale eſt dictū
vel factuȝ vel ɔcupitum ɔtra legeȝ dei. In

ordinacio autē iſta aut ē tanta q ordinē ex terminat iuſticie ⁊ ſic dicit peccatū mortale qd natum ē aufferre vitā ab anima ipam ſepando a deo p quē viuificat anima iuſti. Aut eſt taz modica q ordinē iſtū nō pimit ſʒ aliquātuluʒ perturbat et ſic dicit veniale peccatū qr de ipo cito veniā poſſumus optinere pro eo q ipm non tollit grām nec eo incurrit inimicicia dei. Ordo autē iuſticie eſt vt bonū eternū pferat bono tpali et bonū honeſtū pferat vtili ⁊ dei voluntas pferat voluntati ꝓprie. Et iudiciuʒ rationis pſit ſenſualitati humane. Et qr lex dei pcipit hoc ⁊ vetat oppoſitum. Et ideo qn eterno tpali honeſto vtile prefert ſenſualitas racioni ⁊ voluntas ꝓpria pfertur dei voluntati ɔmittit peccatū mortale de quo dicit. Ambroſius q ē preuaricacio legis dei ⁊ celeſtium inobediencia mādatorū. Hoc autē cōmittit qn obmittit qd lex pcipit ſiue fit qd lex vetat. Ex quo oritur duplex genus peccati ſcʒ omiſſum ⁊ ɔmiſſum. Qn vero bonū tpale plus debito mō diligit. ſed nō pfert eterno ⁊ honeſto nō prefert vtile ⁊ volū

cas naturalis plus debito amat᷑ ſic tamē ꝙ
non prefertur diuine et caro cōcupiſcit nō
tn̄ prefertur iudicio recte rationis tunc eſt
peccatum ſolum veniale. Quia licet hoc ſit
pter legem diuinā nō tn̄ eſt directe ɔtra eā
Senſualis aūt appetitus nō prefert᷑ recte
rationi niſi qn̄ racio ei cōſentit ⁊ ideo pec
catū mortale nō omittit᷑ ſine cōſenſu. Si
aūt ſenſualitas inordinate moueat᷑ cū iſta i
ordinacio ad malum declinet ⁊ adhuc ració
nō ɔſenciat aliqđ pcc̄m eſt. qꝛ aliquo modo
ledit ordinē iuſticie ⁊ qꝛ in ſtatu innocēcie
nō mouebat᷑ ſenſualitas niſi ſcđm motū ra
cionis. Jdeo ſtāte hac non poterat ibi eē
veniale pcc̄m. Nunc autē qꝛ racioni repug
nat ſenſualitas velimus nolimus ideo nece
ſſe habemꝰ omittere veniale peccatū aliqđ
p primos motus. Et licet pticulariter ac ſi
gillatim poſſint deuitari omnia tamē nullo
mō poſſunt caueri. Quia ſicut peccata ſunt
ita ⁊ pene peccati originalis vel actualis.
Et ideo merito dicunt᷑ venialia qꝛ hoc ipſo
digna ſunt venia verum qꝛ racio hijs ɔſen
tire nō ɔpellit᷑. Si poſt cōſenſum delecta

tionis cōſenciatᷓ in opus. tunc eſt plenus ꝯ
ſenſus. ac ꝑ hoc eſt peccati cōſumacio. que ꝑ
uenit vſqꝫ ad ſupremā portionē rationis. ex
qua pendet plenitudo ꝯſenſus. qꝛ vero non
ſolum cōſenſus in opus. verꝫ etiā in delecta
cionē. Cōſenſus eſt. in quo inferior pars ſe
quitᷓ ſenſualitatē. Ideo ſi in delectacionē
ſenſualem racio ſenſualitati cōſenciat ⁊ ſuc
cūbat. ꝓpterea fit ſubuerſio ordinis recti. et
ſic fit ſubuerſio iuſticie. ꝓpter qđ ꝯmittitur
peccatū mortale. q̄uis minus graue. qꝛ nō
ſolum imputatᷓ inferiori parti rationis. ſed
etiā ſuperiori. que debuit compeſcere et co
hibere inferiorem ne cōſenciat.

Cōfeſſio ſiue humiliacio ſui ipi⁹. c. vltiō

Ecce deſcripſi cor mundū ⁊ cōſcienciā
puram vir ego imundus ⁊ maculatus.
multū me oſtendere ſciēs. et meipm neſciēs.
Alienos defectus diiudicās ⁊ me⁹ nō inſpi
ciens. vicia et occaſiones viciorū vobis ap
periens. et ipſa vicia in meipo corrigere ne
gligens. feſtucā in oculo alieno ꝓſpiciens ⁊
in meo trabem nō cōſiderans. Aliene vite
dux eē preſumēs ⁊ moderamina vite ꝓprie

nō tenens omniū mores diſcuciēs et in eos
deſerens erga meipſum cecus pmanens et
circa alios oculatus exiſtens Fraterna tamē
caritate coactus qꝛ omniū fratruꝫ animas
ſincere amplector eo maxime quo eas ſenciō
o pfectam cordis affectare mūdiciā mūdū
qꝫ cor ſolicite ac ſtudioſe pquirer̄ quo ipſaꝫ
attingere valeatis vt ſupra ſcriptū eſt vra
caritatiua dilectio humiliter ꝛ benigne ſuſ
cipiat vbiqꝫ ſicut in ſpeculo et exemplo ve
riſſimo viam et ianuā p quā ingredit̄ aīa ī
atrium domus domini qđ eſt cōſciencie pu
ritas diligentiſſime ſpeculet̄ firmiter attē
dentes qꝫ ad dictum atrium nullus vnqꝫ in
hac vita pueniat niſi mō predicto ſeipſuꝫ ag
noſcere ſtudeat ſcđm noticiaꝫ ſibi datam a
dn̄o ſuāqꝫ cōſcienciā mūdā et immaculataꝫ
ſeruare. p cōfeſſionem purā veraꝫ et in te
grā ſupius memoratam. Ipſe nāqꝫ modus
ↄfitendi ſup humilitate pfecte fundatur p
cedens ex filiali dei timore qui nō patitur
in corde habitare peccatuꝫ nec circūſtācias
peccati quibus putet deum offenſum dūmō
ſtatim euomat p confeſſionē ſcđm ſui poſſi

bilitatem ⁊ noticiam habitam de offenſa. Et huiuſmodi ſolicitudo ſeruandi coꝛ mun dum et ↄſcienciā puram eſt ſignū cōgruum et euidens ꝙ quis inter dei electos filios reputet᷑. Unde talis anima ſecure poteſt dicere. Dn̄e dilexi decoꝛem domus tue id ē mundiciā anime mee ⁊ locum habitacionis gloꝛie tue id eſt puritatem ↄſciencie. Et ꝛa cio qꝛ in voluntate tua preſtitiſti decoꝛi pu ritatis mee v̓tutem et in iuſticia apparebo purus et mundus in conſpectu tuo ⁊ ſacia boꝛ cum apparuerit gloria tua ad quā nos pducat ip̄e deus qui viuit ⁊ regnat. Amen.

Explicit Libellus magiſtri Thome de Aquino de modo confitendi et de puritate conſciencie.

Dar K. P.
22 II 1957
BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS
Bibl. Jag.

Matthaeus de Cracovia Modo confitendi
Vratislaviae C. Elyan.